

LES FINANCES ÉTIQUES

Pau Vidal

María Peña Rodríguez / Marta Zaragoza / Maria Sureda

Papers de l'Observatori de les Finances Ètiques

Juny 2009

Direcció: Pau Vidal (pau.vidal@tercersector.net)

Coordinador general i investigador

*Expert en gestió d'organitzacions no lucratives. Llicenciat en Direcció d'Empreses i MBA. Professor de gestió d'organitzacions no lucratives i direcció de projectes; codirector del postgrau de Funció Gerencial a les ONGD a ESADE. Profesor convidat de planificació estratègica a la UCA (El Salvador). Ha elaborat el *Llibre blanc del tercer sector civicosocial a Catalunya* i és coautor del llibre *La gestió de les organitzacions no lucratives*, publicat en català (Columna) i en castellà (Deusto). Ha realitzat diversos projectes de consultoria en el món de les organitzacions no lucratives.*

Equip de treball:

María Peña. Responsable de projecte

Doctora en Enginyeria Electrònica per la Universitat de Staffordshire (Regne Unit) i llicenciada en Ciències Físiques per la Universitat Complutense de Madrid. Ha treballat a Accenture com a consultora en projectes relacionats amb e-government.

Marta Zaragoza

Llicenciada en Dret per la Universitat Pompeu Fabra i diplomada en Treball Social per la Universitat Ramon Llull. Actualment treballa a Càritas Diocesana com a cap de l'acció territorial de la demarcació de Barcelona.

Maria Sureda (maria.sureda@tercersector.net)

Llicenciada en Direcció i Administració d'Empreses i MBA a ESADE. Membre de l'equip de recerca de l'estudi de l'obra social de les caixes d'estalvi catalanes. Ha col·laborat en diferents recerques de l'Observatori del Tercer Sector.

Equip de treball de camp:

Mar Fernàndez i Anna Torrent

Diagnòstic sobre l'interès del tercer sector i l'economia social per una banca ètica.

Encarregat per: FETS, Finançament Ètic i Solidari

Realitzat per: Observatori del Tercer Sector

Direcció: Pau Vidal

Amb el suport de: Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, Ajuntament de Barcelona, Diputació de Barcelona i Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.

Publicació: Juliol 2006

**Observatori
del Tercer Sector**

Les Carolines, 10, 2a planta - 08012 Barcelona
www.tercersector.net

PRESENTACIÓ

---

0. INTRODUCCIÓ 5

1. APROXIMACIÓ A LA BANCA ÈTICA I LES FINANCES ÈTIQUES 6

1.1 *Diferents tipus de banca ètica i solidària* 7

1.2 *L'activitat financera i els equips de gestió* 7

1.3 *Microcrèdits* 8

1.4 *Les caixes d'estalvi com a entitats beneficisocials* 9

1.5 *El moviment actual cap a les finances ètiques i els nous moviments socials* ... 10

1.6 *Raons de l'aparició de la banca ètica i solidària* 11

2. INICIATIVES INTERNACIONALS DE BANCA ÈTICA 13

2.2 *Iniciatives a Europa* 14

2.3 *La promoció de la banca ètica a Europa* 17

2.4 *Iniciatives que promouen la transparència en la banca internacional* 17

3. LES FINANCES ÈTIQUES A L'ESTAT ESPANYOL 25

3.2 *Programes de microcrèdits* 31

4. APROXIMACIÓ A LES INVERSIONS SOCIALMENT RESPONSABLES 33

4.1 *Origen: la inversió ètica* 33

4.2 *La inversió socialment responsable i la banca ètica* 34

4.3 *Característiques dels productes d'inversió socialment responsable* 35

4.4 *Estructura d'un fons d'inversió ètic i amb responsabilitat social* 35

4.5 *Actors de la ISR* 36

4.6 *Gestors d'inversions* 40

4.7 *Inversors actius* 41

4.8 *Centres de recerca d'ISR: anàlisi del comportament socialment responsable de les empreses* 41

5. Bibliografia 46

Papere de l'Observatori de les Finances Ètiques – Núm. 2

Edita: FETS

Coordiació: Jordi Marí (FETS)

Disseny i maquetació: L'apòstrof, SCCL

Impressió: El Foli Verd, SCCL

Dipòsit legal: XXX

0. INTRODUCCIÓ

En les darreres dècades la nostra societat ha progressat econòmicament, però això no implica que s'hagi produït un major grau de benestar per a tothom, ni que el progrés econòmic hagi comportat la reducció de les desigualtats socials o hagi evitat l'emergència de nous riscos de fractura social.

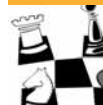
Així, el sisè informe FOESSA sobre pobresa i exclusió social ens indica que l'Estat espanyol té els mateixos pobres després de deu anys d'expansió econòmica. Les desigualtats s'aguditzen i més de vuit milions de persones viuen encara en l'escassetat.

Sovint, els processos de desenvolupament econòmic creen comunitats menys cohesionades del que fóra desitjable i les noves dinàmiques socials i demogràfiques que es troben a l'origen del progrés fan aparèixer noves situacions d'injustícia a les quals un estat del benestar ha de donar resposta apostant per l'adopció de mesures que generin un impacte positiu en les situacions d'exclusió social i de pobresa.

La reducció de riscos socials com la pobresa o l'aparició de projectes empresarials socialment responsables, i l'enfortiment de les entitats del tercer sector i l'economia cooperativa, es troben al darrere de l'emergència d'experiències en el sector de les finances ètiques. Unes experiències que promouen valors socials i econòmics positius per al conjunt de la ciutadania, desenvolupant estratègies de coresponsabilització amb els individus, els agents econòmics i socials i les institucions públiques per desenvolupar projectes i activitats productives que aporten un elevat valor públic i construeixen noves xarxes de "capital social".

El seu contingut, i el mètode a través de les quals es fan efectives, també es troba a l'arrel d'algunes de les iniciatives dels productes coneguts com a inversió socialment responsable (ISR)

Per això volem mostrar-vos una aproximació a aquestes realitats i als diferents actors que les componen.

1. APROXIMACIÓ A LA BANCA ÈTICA I LES FINANCES ÈTIQUES

Un banc ètic o social és aquell que, alhora que fa beneficis per esdevenir sostenible en el temps, finança activitats econòmiques que tinguin un impacte social positiu. Aquests dos objectius són igual de prioritaris i impor-

tants de manera que estructurin complementàriament el disseny i l'activitat dels bancs ètics i solidaris, diferenciats dels bancs convencionals, que poden incorporar en alguns dels seus productes i/o línies de negoci criteris ètics i solidaris. La banca ètica incorpora en el tot el disseny i els valors de la pròpia organització els valors ètics i socials.

La diferència principal entre la banca ètica i la banca tradicional és que la banca ètica no maximitza els beneficis, sinó que té en compte els costos socials i mediambientals dels projectes i les activitats que finança. En l'àmbit anglosaxó, la banca ètica es coneix amb el nom d'*ethical* o de *social banking*, o bé com a *community investment*. Aquest últim concepte fa referència a l'objectiu de les inversions dels bancs ètics. La inversió en la comunitat té com a objectiu finançar projectes socials que no estan afavorits per les institucions financeres tradicionals i que impliquen una millora del benestar social de col·lectius o persones socialment desfavorides.

Els bancs ètics que existeixen a Europa o arreu del món són institucions financeres i no han de ser entesos com a organitzacions socials o ONG. Els bancs ètics són bancs, recullen i capten estalvi, i deixen aquests diners en forma de préstecs, però no canalitzen donacions a fons perdut.

Els projectes empresarials finançats pels banc ètics, a més de ser viables econòmicament, han de tenir un impacte social positiu per a l'activitat finançada, o per al tipus de persona que rep finançament. D'aquesta manera els bancs ètics tenen una orientació vers l'economia productiva a mitjà i llarg termini.

La idea principal sobre la qual gravita la banca ètica i solidària és que no totes les activitats empresarials o especulatives són acceptables per obtenir beneficis. A partir d'aquest compromís, els bancs ètics i solidaris exclouen certes activitats empresarials i especulatives de la seva cartera d'inversions:

- Exclouen finançar negocis que, per la seva definició, es vinculen a pràctiques empresarials considerades irresponsables, com el tabac, l'alcohol, la pornografia, l'armament, el joc...
- Exclouen finançar negocis que incorporen pràctiques considerades injustes des d'un punt de vista social i dels drets humans, com empreses que cometen explotació laboral, explotació infantil, explotació de la població al Tercer Món, o que vulneren els drets humans.
- Exclouen finançar negocis que incorporen pràctiques no sostenibles des d'un punt de vista ecològic, com empreses que emeten altes emissions de gasos amb efecte hivernacle, contaminen l'aigua, produeixen energia nuclear, destrueixen la capa d'ozó, produeixen pesticides químics o exploten boscos tropicals.
- Exclouen invertir en negocis especulatius, amb la qual cosa renuncien a la possibilitat d'obtenir grans beneficis a curt termini, com ara les inversions en paradisos fiscals, entre d'altres.

Ahora financen prioritàriament activitats d'alt impacte social:

- Aposten per finançar projectes productius amb un alt impacte social com pot ser la reinserció sociolaboral dels disminuïts psíquics i físics, el sector mediambiental, l'ecologia (agricultura i ramaderia biològiques), l'atenció social i sanitària a la gent gran i a persones amb problemes d'integració social, les arts i la música, el sector no lucratiu (ONG), l'habitatge social, les cooperatives, el comerç just,

l'autoocupació, la inserció laboral de la joventut o de la immigració, entre altres.

Cada institució bancària ètica defineix els valors èticococials amb els quals es compromet a través d'una política o ideari ètic o de responsabilitat social propi.

1.1 Diferents tipus de banca ètica i solidària

Els bancs ètics han adoptat diferents models tenint en compte en molts casos el públic objectiu al qual es dirigeixen, els processos de constitució i els moviments o col·lectius socials en què han estat creats.

Entre els models més coneguts trobem el de les entitats que es dediquen sobretot a finançar directament els més pobres mitjançant l'anàlisi i la concessió de microcrèdits. És el que popularment anomenem com la banca dels pobres, sobrenom amb què es coneix el Grameen Bank de Bangla Desh. Els microcrèdits donen préstecs als més pobres en països del Tercer Món o en situacions de pobresa a països europeus o als Estats Units. Un dels exemples als EUA és el South Shore Bank de Chicago que ajuda les minories ètniques a accedir a l'habitatge.

També trobem casos com el Cooperative Bank del Regne Unit o Coop 57 a l'Estat espanyol, que tenen com a nucli històric la banca cooperativa. En el cas de Cooperative Bank ha seguit un procés de reformulació d'un banc tradicional cap a un banc ètic. Cooperative Bank va elaborar col·lectivament una política de valors socialment responsables a partir de la qual ha definit els nous serveis i la nova estructura de la institució financera.

La Banca Popolare Etica d'Itàlia va ser creada pels moviments socials, liderats per les Mútues d'Autogestió (MAG) que cercaven finançament per a projectes de comerç just a la ciutat de Pàdua. A aquesta iniciativa s'hi van apuntar les ONG de cooperació internacional, el moviment escolta i les associacions del quart món. D'aquesta manera es va crear una banca ètica per al tercer sector italià.

El Triodos Bank té el seu origen a Holanda a l'any 1971 quan un col·lectiu de persones vinculades al moviment de l'antroposofia va voler proveir de recursos financers iniciatives de l'economia alternativa, com l'ecologia, la lluita contra la marginació social, etc.

També trobem casos com l'Öko-Bank, que es va crear per finançar projectes empresarials en l'àmbit de l'ecologia, cercant la responsabilitat mediambiental dels projectes.

1.2 L'activitat financera i els equips de gestió

Presentem aquí una breu descripció de l'activitat financera dels bancs ètics i solidaris. L'activitat financera dels bancs ètics es diferencia poc de l'activitat financera de la banca tradicional.

Un primer element que podem comparar és que, igualment com la banca tradicional, els bancs ètics cobren interessos pels seus préstecs normalment al preu de mercat. Aquesta és un condició indispensable per aconseguir la viabilitat financera de la institució, si vol seguir desenvolupant la tasca social que exerceix. A més, respecte als seus clients, el banc ètic els ha d'oferir una remuneració raonable, per més que el tipus d'interès que es rebí pugui ser inferior al que es rep en la banca tradicional.

L'activitat de crèdit d'un banc ètic té, doncs, el mateix preu que la resta de les institucions financeres. Això també s'explica pel tipus d'activitat i pels col·lectius que financen. Normalment, es financen empreses que inicien la seva activitat. En conseqüència, amb l'objectiu d'assegurar la seva inversió, els bancs ètics ofereixen, a més del capital, la formació, l'assessorament tècnic i la tasca de seguiment directe necessaris perquè el projecte vagi endavant. Aquests serveis complementaris –tant o més necessaris que els diners– encaixen el producte.

Un segon element comparable és que els interessos que els bancs ètics paguen als seus estalviadors solen ser lleugerament inferiors als oferts pels bancs tradicionals. Això es deu al fet que els beneficis dels bancs ètics són a priori menors que

els d'altres institucions financeres, sobretot a curt termini. A llarg termini s'està demostrant que el finançament d'empreses amb una gestió i una activitat econòmica socialment responsable és tan rendible com la resta d'inversions.

Un tercer element és que la banca ètica incorpora en els seus equips de gestió professionals de la banca igual que les institucions financeres tradicionals. Molts d'aquests professionals, que han deixat la banca tradicional per treballar en la banca ètica, han assumit una reflexió i un compromís concret amb els valors socials i solidaris amb els quals treballen. Tanmateix, la banca ètica incorpora també entre els seus professionals tècnics amb formació i experiència en els àmbits d'activitat als quals s'adrecen. Molts d'ells provenen de l'economia social, l'ecologia, els drets humans, el quart món o la solidaritat internacional. La unió d'aquest dos perfils professionals crea equips interdisciplinaris d'alta vàlua professional i humana. Treballen en el món financer en contacte amb els problemes i els reptes que té la nostra societat avui, amb el risc que suposa, tant financerament com humanament.

1.3 Microcrèdits

El sistema de microcrèdits és molt utilitzat per la banca ètica i solidària. El microcrèdit és un sistema de préstec de petites quantitats de diners a persones en clara situació de pobresa i marginació perquè puguin engegar projectes, habitualment d'autoocupació. La creació del propi lloc de treball en activitats artesanals o comercials té com a objectiu obtenir una font regular d'ingressos que els permeti sortir de la pobresa.

No existeix un únic model de microcrèdit, per bé que la gran difusió internacional que ha viscut en els darrers anys el Grameen Bank a través del seu sistema de microcrèdit, ha provocat que s'associï aquest tipus de crèdit a països del tercer món i dirigit a dones pobres en l'àmbit rural.

Tanmateix, el microcrèdit pot adquirir moltes formes diferents i, en tot cas, no és un instrument adreçat només als pai-

sos empobrits, per bé que hagi estat en aquests països on s'han iniciat més experiències.

A Amèrica del Sud, el microcrèdit es dirigeix sovint al finançament de microempreses, fet que provoca que l'import del préstec sigui superior. A Europa i als EUA, és utilitzat per diferents bancs ètics per finançar projectes d'autoocupació de persones que no disposen de garanties per accedir als crèdits de les institucions bancàries tradicionals. No obstant això, es tracta de contextos socioeconòmics totalment diferents, fet que ha provocat que els microcrèdits convisquin a Europa amb una dinàmica de protecció social que de vegades pot fer que algunes persones no es comprometin a assumir riscos si reben ajudes socials. També podem afirmar que les activitats productives finançades a través de microcrèdits a Europa es topen amb massa requisits burocràtics i càrregues administratives i impositives.

L'import del capital cedit a través d'un microcrèdit és diferent en funció de cada institució. En el cas del banc ètic considerat pioner en aquesta pràctica, el Grameen Bank de Bangla Desh, els microcrèdits són d'uns 100 € quan es tracta d'un primer préstec. Si la persona que el rep aconsegueix retornar els diners amb èxit, pot optar per un préstec superior i així successivament. Aquesta tècnica és coneix com *step lending*. El Grameen Bank té un taxa de retorn molt alta. El 98% dels microcrèdits són retornats puntualment. D'aquesta manera es demostra que la confiança dipositada en els més pobres dona els seus fruits. El Grameen Bank ha trencat amb la idea que els pobres no es comprometen, afirmant que molts d'ells només necessiten que algú hi confii. No obstant això, també cal dir que el microcrèdit és una eina més per sortir de la pobresa i ha de complementar-se amb altres actuacions com la formació, l'autoestima i l'accés a l'habitatge.

Un dels elements més criticats del sistema de microcrèdits consisteix en les elevades taxes d'interès que es cobren. Avui, les institucions microfinanceres que ofereixen aquests serveis en països del Sud estan aplicant uns interessos que oscil·len entre el 20 i el 35% anual. Les raons¹ que s'apunten són:

- Els costos no financers del microcrèdit, dedicats a complementar la formació al prestatari, l'assessorament tècnic constant i el seguiment del projecte. Les persones que reben microcrèdits no acostumen a tenir formació en gestió o finances i necessiten aquests serveis per reeixir en la seva activitat productiva.
- El fet que un préstec petit és, des d'un punt de vista bancari, comparativament més car que un préstec d'import més gran.
- El fet que en molts països del Sud la moneda experimenta fortes devaluacions. Si els microcrèdits són finançats a través de préstecs que s'ofereixen des del Nord, la devaluació implica haver de tornar més diners pel mateix préstec.
- El fet que es cobren interessos del mercat local, que es caracteritza justament per tenir un preu del diner superior. És a dir, els tipus d'interès del mercat als països del Sud són més elevats que als països industrialitzats. En aquests països existeix un mercat informal de crèdit conegut per la seva usura. Els usurers poden arribar a exigir en països pobres d'Àsia interessos del 100% mensual.

L'èxit del microcrèdit no ha portat, però, a fer que els professionals de la banca ètica afirmen que aquest sistema és aplicable a totes les persones i en totes les situacions, ja que no tothom té la voluntat, la capacitat i les habilitats necessàries per desenvolupar un projecte productiu, una circumstància que provoca que l'autoocupació no sigui una sortida idònia per a totes les persones afectades per la pobresa i l'exclusió.

1.4 Les caixes d'estalvi com a entitats beneficencials

Entre els antecedents de la banca ètica i solidària actual, cal assenyalar diferents experiències històriques que han funcionat fins avui com la banca cooperativa, la banca antroposòfica, la banca islàmica o les inversions de col·lectius cristians com el quàquers o els metodistes, entre d'altres. Totes aquestes experiències històriques, en les quals no aprofundirem en aquest informe, vinculen els valors propis del col·lectius socials a les finances o a la utilització dels seus diners.

Com sabem, les caixes d'estalvi han estat vinculades en els seus orígens a institucions de tipus benèfic, com eren els monts de pietat. Els monts de pietat ja existien al segle XVI i eren auspiciats per iniciativa reial, amb inspiració benèfico-religiosa.

El concepte de caixa d'estalvi va ser teoritzat per Jeremy Bentham (1748-1832) en el Regne Unit al segle XIX. Per a Bentham, les caixes d'estalvi eren un instrument per millorar les condicions de vida de les classes treballadores, mitjançant la remuneració de l'estalvi i la creació d'un nivell de seguretat econòmica superior.

A finals del segle XVIII i principis del XIX, les caixes d'estalvi ja s'havien expandit al Regne Unit. Al segle XIX canalitzaven els estalvis de una part important de la classe obrera i dels comerciants –classes mitjanes–, que no es veien representades per la banca privada, més orientada cap a l'alta burgesia i la noblesa.

A l'Estat espanyol, la introducció de les idees promotores de les caixes d'estalvi comencen en el trienni liberal (1820-1823), especialment amb el retorn dels exiliats després de la mort de Ferran VII. Les societats d'amics del país van assumir la promoció de les caixes d'estalvi.

Les caixes d'estalvi quedaren vinculades als monts de pietat seguint el model italià. De fet, tenen l'origen en la necessitat de fer viables els monts de pietat ja existents, o bé de crear-ne d'altres. Per exemple, l'any 1702 es va fundar el

1. ALSINA, O. (ed.) (2001): *La Banca Ètica, molt més que diners*, Barcelona, FETS.

Monte de Piedad de Madrid, precedent de l'actual Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid.

A principis del segle XX, el volum de caixes d'estalvi era reduït. Tanmateix en les dues primeres dècades del segle es produeix un ràpid creixement del nombre de caixes, fet que va permetre, en termes reals, que controlessin una part important del sistema financer. Aquesta transformació va ser possible gràcies a la pèrdua de vigència del sistema de beneficència, l'aparició del sistema d'assegurances socials i la progressiva importància de l'estalvi popular.

Així doncs, les caixes d'estalvi són institucions que, si bé en el seu origen eren entitats benèfico-socials, en la actualitat, ateses les millores socials assolides d'ençà dels seus orígens i la pràctica equiparació de la seva operativa amb la dels bancs tradicionals, progressivament estan evolucionant cap a institucions de caràcter purament financer.²

1.5 El moviment actual cap a les finances ètiques i els nous moviments socials

El moviment de les finances ètiques actual, tant la banca ètica com les inversions ètiques o socialment responsables, data de la dècada de 1960, amb l'aparició dels nous moviments socials. En aquells moments, van convergir amb les reflexions financeres que havien iniciat internament anys enrere alguns dels nous moviments socials. La reflexió seguia un procés d'aprofundiment de les inversions ètiques. Algunes persones vinculades a grups ecologistes o organitzacions que treballaven en el camp de la pobresa o el Tercer Món van veure la necessitat de crear institucions financeres que s'organitzessin a partir de criteris ètics i de responsabilitat social, aplicant els valors

que el mateix moviment volia implementar en la societat i possibilitant l'ús de l'estalvi social per reinvertir-lo en el seu àmbit d'actuació (quart món, tercer món, ecologisme...).

D'aquesta manera, i sense tenir gaire vinculació les unes amb les altres, van sorgir diferents iniciatives arreu del planeta per crear una institució bancària social a partir d'uns valors ètics. Un dels exemples més clars va tenir lloc a Alemanya quan el moviment ecologista va iniciar el procés per crear un banc ecològic, l'Öko-Bank.³ Altres experiències destacades són la creació del Triodos Bank als Països Baixos, liderat per diferents persones vinculades a l'antroposofia, o bé, al Regne Unit, la reconversió del màxim exponent de la banca cooperativa del segle XIX, el Cooperative Bank, que estava en crisi al seu país, per posicionar-se com a institució amb noves polítiques socials.

En aquesta època van anar apareixent, en diversos països anglosaxons, diferents iniciatives vinculades a moviments socials, moviments d'església o ONG, amb la finalitat de crear institucions bancàries pròpies per assegurar, d'una banda, la destinació o la finalitat ètica dels seus estalvis i, de l'altra, per assegurar la cobertura de les seves pròpies activitats socials en pro de la lluita contra la pobresa, l'exclusió social, els problemes del Tercer Món, els problemes mediambientals, etc.

Les iniciatives són diverses en origen, objectius, estructura i serveis. Totes són legalment bancs o institucions financeres regulats a partir de les legislacions bancàries nacionals. Es tracta de bancs comercials que funcionen essencialment com la resta, recollint estalvi dels seus clients i prestant-lo, però amb criteris ètics. Entre els bancs ètics i solidaris més importants trobem el Grameen Bank⁴, o banc dels pobres de Bangla Desh; el Triodos Bank⁵ al Regne Unit i Països Baixos;

2. ALSINA, O. i SUNYER, R. (1998): *Informe sobre la Banca Ètica a Europa*, Col·lecció Finestra Oberta, núm. 6, Fundació Jaume Bofill, Barcelona.

3. L'Öko-Bank es va crear a Frankfurt definitivament l'any 1988, però estava en preparació des de 1984.

4. <www.grameen-info.org>

5. <www.triodosbank.com>

el Cooperative Bank⁶ al Regne Unit; la Caisse Solidaire Nord-Pas de Calais⁷; l'ADIE, la NEF⁸ –Nouvelle Economie Fraternelle–, SIDI –Société d'Investissement et de Developpement International–, ADIE⁹ –l'Association Pour le Droit a l'Initiative Economique– i Credit Cooperative a França; la Banca Popolare Etica¹⁰ a Itàlia; Jak¹¹ a Suècia; Sewa¹² a l'Índia; el South Shore Bank¹³ als Estats Units; l'Öko-Bank¹⁴ a Alemanya, i Oikocredit¹⁵ als Països Baixos, entre d'altres.

Els banc ètics i solidaris encara avui tenen un volum de negoci petit si els comparem amb els grans bancs internacionals. Tanmateix, moltes de les iniciatives que aparegueren en el segle passat s'han consolidat avui com a institucions socials de prestigi reconegut i amb reconeixement social i financer. El debat actual en el sector de la banca ètica és com expandir-se a tots els col·lectius socials que necessiten els seus serveis i analitzar si cal sortir del mercats d'estalviadors convençuts per ampliar mercats en altres capes socials que fins avui no han mostrat cap interès pels valors ètics en el sector bancari.

1.6 Raons de l'aparició de la banca ètica i solidària

Hi ha diferents necessitats i demandes socials modernes que expliquen l'aparició dels bancs ètics, socialment responsables i solidaris:

6. <www.co-operativebank.co.uk>
7. <www.caisse-solidaire.org>
8. <www.lanef.com>
9. <www.adie.org>
10. <www.bancetica.com>
11. <www.sewabank.org>
12. <www.sewabank.org>
13. <www.sbk.com>
14. <www.oekobank.de>
15. <www.oikocredit.org>

1.6.1 Augment de la demanda de coherència entre els valors personals i les nostres inversions

En la nostra societat de consum, malgrat l'important pes del consumisme i l'economicisme, cada vegada hi ha més persones disposades a acceptar majors sacrificis financers –és a dir rebre menors rendiments dels seus diners–, si amb això contribueixen a generar més estabilitat social i un món més just. Es tracta de col·lectius de persones conscients de la necessitat d'humanitzar l'economia mundial a causa dels importants nivells d'exclusió social i injustícia econòmica que està generant l'economia de mercat globalitzada. Cada vegada hi ha més persones que es comprometen a ajudar amb els seus estalvis a crear llocs de treball, a resoldre problemes mediambientals, a millorar situacions d'injustícia i pobresa en les nostres ciutats, a ajudar que els joves puguin iniciar projectes empresarials propis, a ajudar a accedir a un habitatge, etc.

La solidaritat, doncs, arriba a l'àmbit financer. La demanda i la necessitat d'invertir coherentment amb els nostres valors justifica la banca ètica. Els moviments socials apareguts a partir de la dècada de 1960 han aportat nous valors vinculats a la solidaritat, el pacifisme i el medi ambient. Els grans valors de la nostra societat com la pau, la protecció mediambiental, els drets humans –civils, econòmics i socials– tan sols es poden assolir si s'hi impliquen directament els ciutadans. Per això, uns dels valors importants de la banca ètica és la coherència: no es pot demanar la pau i invertir en la indústria d'armament, no es pot demanar la justícia i invertir en empreses que practiquen l'explotació infantil.

1.6.2 Demanda de vinculació territorial i contacte directe

Quan revisem els processos de creació dels diferents bancs ètics i socialment responsables que existeixen arreu del món ens adonem que un grup important d'aquests tenen una forta vinculació i implicació amb el territori i la comunitat on actuen. Són institucions que van sorgir de necessitats econòmiques concretes de la societat on estan establertes. Aquesta vinculació territorial suposa una relació directa i personal entre prestamistes i prestataris. Els clients d'aquests bancs

saben de forma clara on es reinverteixen els seus diners, en la comunitat, el barri, la ciutat o la regió on viuen. Un dels principis fonamentals de la banca ètica és la transparència de la seva gestió, dels resultats i de la destinació de les inversions. Un exemple clar el trobem en l'acció de la Caisse Solidaire a la regió Nord-Pas de Calais al Nord de França, que va sorgir per ajudar a crear llocs de treball en una de les zones del país més afectades per les crisis econòmiques industrials de les darreres dècades del segle passat. També podem esmentar el Grameen Bank a Bangla Desh.

Malgrat això, aquest és un principi que no sempre es dóna. També hi ha bancs ètics que no tenen definida aquesta prioritat territorial i s'han estès per diferents àmbits territorials, com és el cas de Triodos Bank que té seus als Països Baixos, al Regne Unit i, actualment, a l'Estat espanyol.

1.6.3 La urgència de facilitar crèdit a les iniciatives d'economia social

En un món globalitzat, la dinàmica financera s'ha convertit avui en una recerca per obtenir beneficis en mercats de valors arreu del planeta. Els petits estalviadors s'han convertit a través de les institucions d'inversió col·lectiva en finança-

dors de les grans empreses, sobretot d'aquelles que venen les seves accions en els mercats de valors. Al mateix temps, l'economia local ha quedat al descobert en les seves necessitats de finançament. Sembla, doncs, que l'activitat productiva local de petites dimensions no interessa.

La banca ètica respon a aquest fet situant-se en l'escala local i en dimensions que podem qualificar de microfinances. Els bancs ètics tenen la vocació d'estar al costat de les persones que necessiten finançament per tal d'iniciar activitats productives locals que creïn llocs de treball i combatin l'atur. La banca ètica es dirigeix a l'economia social.

Aquest és un dels buits que ha vingut a cobrir la banca ètica i solidària. Un dels exemples d'aquesta orientació el constitueix l'ADIE a França.

2. INICIATIVES INTERNACIONALS DE BANCA ÈTICA

2.1 Iniciatives fora d'Europa

Destaquen diferents iniciatives internacionals de banca ètica i social que cal tenir en compte, sobretot pel seu impacte internacional.

2.1.1 Grameen Bank

El projecte Grameen Bank va néixer a Jobra, un poblet de Bangla Desh l'any 1976. Per tant, actualment té una experiència de més de 30 anys. L'any 1983 es va convertir en un banc formal en virtut d'una llei especial aprovada al país per a la seva creació. És propietat de les persones amb escassos recursos econòmics que demanen préstecs al banc, la majoria de les quals són dones. L'entitat treballa exclusivament per a elles/ells. Els prestataris del Grameen Bank posseeixen en l'actualitat el 94% del capital total del banc. El 6% restant és propietat del govern del país.

El nom de Banc Grameen significa "Banc dels pobres" en bengalí. El banc va ser fundat per Muhammad Yunus, que l'any 2006 va rebre el Premi Nobel de la Pau. El paper principal del Banc Grameen és proporcionar microcrèdits: grups de cinc individus reben diners en préstec, amb molt pocs requisits, però el grup sencera perd la possibilitat de nous crèdits si un d'ells no l'aconsegueix cancel·lar. Això crea incentius econòmics perquè el grup actuï de forma responsable i converteix el banc en econòmicament viable.

*La gran majoria dels clients (96%) són dones, situació inversa a la dels grans bancs comercials del país. L'historial de pagaments del banc és sorprenent també, amb el 98,85% dels crèdits que són cancel·lats (dades d'agost del 2006). El total de diners distribuïts en crèdits és de 290.000 milions de *takas*; uns 4.560 milions d'euros.*

L'any 2006 estaven donant serveis en 74.462 petits pobles (d'un total d'uns 84.000 que hi ha al país) amb 2.319 oficines i uns 19.000 empleats.

Grameen Bank destaca internacionalment perquè és una de les banques ètiques de referència i més reconegudes per a la ciutadania global, els governs i les organitzacions internacionals. Les Nacions Unides la reconeixen com un interlocutor vàlid en el marc de la banca ètica i la lluita contra la pobresa en països en desenvolupament. Malgrat tot, entre el moviment de la banca ètica se li detecten mancances importants.

2.1.2 Shore Bank

L'origen del banc prové de la fallida d'un banc convencional del barri. El banc existia i actuava com a banc convencional a Chicago, amb oficines als barris del sud on es concentrava la població negra més pobre de la ciutat. Després que, a principis de la dècada de 1970, el banc perdés més de la meitat dels dipòsits, els seus directius estaven decidits a abandonar els barris pobres de Chicago per traslladar-se al centre de la ciutat, però l'oposició veïnal ho va impedir. Davant d'això, finalment, els reguladors federals van prohibir el trasllat.

Per afrontar la fallida, el banc es va posar a la venda i aquest va ser comprat l'any 1973 per alguns treballadors i clients. Els fundadors de ShoreBank són quatre ex-treballadors: Maria Houghton, Rom Grzywinski, James Fletcher i Milton Davis, els quals van decidir comprar el banc convencional i transformar-lo en South Shore Bank, un banc en un barri marginal, que destinaria tots els recursos a desenvolupar la comunitat desfavorida.

La política que van aplicar per atraure capital va ser reinvertir els dipòsits dels clients en la revitalització del barri, amb la qual cosa aconseguien millorar la qualitat de vida dels veïns, al mateix temps que obtenien una rendibilitat per als seus diners.

*D'ençà de llavors, South Shore Bank és un dels bancs socials pioners als Estats Units en desenvolupament comunitari. L'any 1978, Shore Bank Corporation com a holding incorporava tres filials del banc: una companyia mobiliària, una organització social i un fons de *venture capital*. L'èxit de l'ex-*

periència fou molt important. En la dècada de 1980, l'entitat va obrir oficines en altres barris marginals de Chicago i altres ciutats com Michigan, Detroit i Cleveland. L'any 1995, Shore Bank va doblar les seves dimensions quan es va fusionar amb un petit banc de Chicago, Indecorp. L'any 2000 va incorporar criteris mediambientals a la seva política social.

2.2 Iniciatives a Europa

Algunes de les principals iniciatives a Europa són:

2.2.1 Triodos Bank

Triodos Bank és una de les banques ètiques més consolidades i importants a Europa. Va ser creada l'any 1971 als Països Baixos. Des de 1968, l'economista Adriaan Deking Dura; el professor de dret, Dieter Brull; el consultor Lex Bos, i el banquer Rudolf Mees havien estat coordinant un grup de treball per veure com es podien gestionar els diners amb consciència social. El grup estava vinculat a la filosofia antroposòfica creada per F. G. Steiner.

L'any 1973 van fundar el Triodos Guarantee Fund per donar suport a empreses innovadores i organitzacions socials. El 1980 es va crear Triodos Bank NV amb la llicència del Banc central dels Països Baixos per operar en aquell país.

L'objectiu de Triodos Bank és contribuir a un canvi positiu i sostenible de la societat des del mateix sistema financer, respectant les persones, la natura i la cultura. Per això, el banc duu a terme una política d'inversió sostenible i socialment responsable i tan sols inverteix en empreses i iniciatives que, a més de ser econòmicament rendibles, aporten un valor afegit de caràcter mediambiental, social i cultural.

Triodos Bank és conseqüent amb la seva filosofia de respecte envers la natura i, per això, utilitza materials de papereria i mobiliari ecològics. A més, el banc és completament neutre en les seves emissions de CO₂, ja que redueix l'impacte que les seves activitats generen en el medi ambient a tra-

vés de mesures d'estalvi energètic i de l'ús d'energies netes i renovables. Compensa les emissions de CO₂ amb crèdits que procedeixen de boscos sostenibles amb certificació FSC (Forest Stewardship Council), una entitat que promou la gestió responsable dels boscos arreu del món.

Actualment, Triodos Bank té sucursals als Països Baixos, Bèlgica, Regne Unit i l'Estat espanyol, a més de desenvolupar activitats en altres zones d'Europa, Amèrica Llatina, Àsia i Àfrica.

L'any 2004, va inaugurar la primera oficina a l'Estat espanyol i es va convertir en el primer banc ètic que aposta per obrir oficines en aquest país. El 2006 va obrir una segona oficina a Barcelona.

Triodos Bank és actiu en xarxes com INAISE o Social Venture Network Europe. A l'Estat espanyol participen en AIS (Analistas Internacionales en Sostenibilidad), membre de la xarxa internacional SIRI Group, liderada pels analistes i gestors americans KLD. AIS ofereix informació als gestors de fons sobre el comportament de les empreses (de les que cotitzen en borsa i de les que no ho fan) en què es vol invertir, tenint en compte paràmetres socials, ètics i mediambientals.

2.2.2 Crèdit Cooperatiu

Les primeres referències de l'actual Crèdit Cooperatiu es remunten a l'any 1893. Des de llavors dona suport a empreses i organitzacions de l'economia social: associacions, cooperatives, mútues, sindicats, comitès d'empresa, organismes d'habitatge social, pimes... Per fer-ho palès, el 18 de setembre de 1984 el seu Consell Nacional va aprovar la declaració de principis de l'entitat, on es recull que el seu principal objectiu és contribuir al desenvolupament de les entitats de l'economia social.

Així doncs, actua com a banc de referència de nombroses organitzacions sense ànim de lucre, que treballen especialment per a la inserció de persones excloses (discapacitat física, mental, social ...). Té una àmplia gamma de productes solidaris, així com prou productes certificats amb el segell

Finansol. *Crédit Coopératif* és membre destacat de FEBEA (*Fédération européenne de Finances et Banques Étiques et Alternatives*).

2.2.3 The Cooperative Bank

The Cooperative Bank fou creat l'any 1897 al Regne Unit en el marc del moviment cooperatiu. El seu àmbit geogràfic d'actuació és el Regne Unit. Té els seus orígens en la banca cooperativa i, al llarg d'aquest temps, ha estat una organització de referència en aquest país i a Europa. Actualment, és un dels bancs que gaudeix de més reconeixement quan es parla de banca ètica, i destaca sobretot per la seva política ètica i social.

L'origen d'aquesta política data de la dècada de 1980, quan el banc va experimentar una greu crisi financera que el va portar gairebé a tancar. Tanmateix, finalment, per recuperar la seva activitat, la direcció va establir com a objectiu fonamental el desenvolupament d'una política ètica i social pels als seus clients, i es va definir així en un sector del mercat concret. En aquest sentit, destaca per una política ètica molt rigorosa que es reflecteix en les consideracions dels seus clients sobre les activitats que volen finançar.

Els pilars d'aquesta política són el diàleg permanent amb els seus *stakeholders*; l'ús d'indicadors de comportament, una sòlida política de transparència i una auditoria externa sobre les seves actuacions i resultats a partir de l'anàlisi del triple compte de resultats (social, mediambiental i financer).

Per tal que una empresa pugui rebre finançament de *The Cooperative Bank*, ha de complir amb les condicions de comportament social i ambiental establertes per la política ètica del banc. Per exemple, aquest banc cooperatiu fixa restriccions a la inversió en aquelles empreses que mantinguin vincles amb règims opressius, que estiguin implicades en la fabricació d'armament i instruments de tortura, que es trobin relacionades amb la clonació d'animals amb objectius no mèdics o que contribueixin al canvi climàtic a través de l'extracció de combustibles fòssils.

A partir d'aquesta política ètica, en dues dècades el banc ha recuperat la credibilitat davant la societat amb un bons

resultats financers. Així mateix, s'ha consolidat en un sector de mercat concret: els moviments socials i els emprenedors. *The Cooperative Bank* ha aconseguit una contínua i creixent rendibilitat, i ha esdevingut un dels bancs d'àmbit nacional en el Regne Unit. De fet, l'estratègia que persegueix l'entitat és "ser un banc modern que fa negoci d'una forma rendible i ètica". És a dir, la distribució mantinguda de valor per a tots els seus *stakeholders* d'una manera ambiental i socialment responsable. *The Cooperative Bank* és una banca poc activa fora del Regne Unit.

2.2.4 Oikocredit Internacional

Oikocredit Internacional és una societat cooperativa d'àmbit mundial que concedeix crèdits, amb una taxa d'interès fix i a llarg termini, a organitzacions locals en països empobrits d'Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina. L'objectiu d'aquests crèdits és donar suport a projectes productius, crear llocs de treball i millorar la qualitat de vida de les persones arreu del planeta. *Oikocredit* fou fundada l'any 1975 als Països Baixos i compta amb 14 oficines regionals a Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina, a més de 34 associacions de suport en 18 països (com les creades a Catalunya, País Basc i Andalusia), i una oficina de coordinació ubicada a Amersfoort (Països Baixos).

Després de més de 25 anys, unes 18.000 persones i institucions han invertit a *Oikocredit Internacional* més de 120,7 milions d'euros, han obtingut un interès variable de fins a un 2% anual i han fet possible iniciatives d'aquest tipus a 70 països.

L'objectiu dels inversors ha estat possibilitar unes relacions econòmiques internacionals més justes i promoure el desenvolupament, buscant sempre el rendiment financer de la inversió.

Els criteris que segueix *Oikocredit* per atorgar els crèdits són, per exemple, que el projecte no beneficiï particulars sinó una comunitat, que sigui econòmicament viable, que sigui respectuós amb el medi ambient, que la dona tingui un paper destacat en els òrgans de decisió i que es promogui l'organització cooperativa.

Els diners els aporten les 30 associacions de suport amb què compta als països del nord, els quals s'encarreguen de recollir les inversions de particulars i entitats perquè siguin utilitzades íntegrament en forma de crèdits. Fins avui, han rebut inversions per part de més de 20.000 persones.

A l'Estat espanyol, Oikocredit Catalunya és una associació de suport a Oikocredit Internacional, membre de FETS.

2.2.5 Banca Popolare Etica

Banca Popolare Etica d'Itàlia és una de les experiències més importants i amb més èxit de creixement nascuda en la darrera dècada del segle passat a Itàlia, sobretot, tenint en compte que l'experiència fou creada en la dècada de 1990. Aquesta banca va sorgir per la necessitat de trobar finançament i crèdits per al sector no lucratiu a Itàlia, sobretot per a les organitzacions socials, les cooperatives de treball i les cooperatives socials.

La Banca Popolare Etica va començar a funcionar l'any 1999 i compta amb més de 28.000 socis i uns dipòsits per valor de 600 milions d'euros. Durant aquests anys ha finançat més de 4.500 projectes relacionats amb cooperatives socials, agricultura ecològica i cooperació internacional. Va néixer vinculada a les necessitats financeres del sector no lucratiu social a Itàlia i promou el desenvolupament de l'economia solidària finançant projectes de les organitzacions del tercer sector dirigits als ciutadans més dèbils, la defensa del medi ambient, la cooperació amb els països empobrits i la promoció d'activitats culturals i esportives. Entre les seves activitats, ajuda a ONG amb programes de microcrèdits en països empobrits.

La Banca Popolare Etica neix per posar en pràctica la idea d'un banc com a lloc de trobada entre els estalviadors que comparteixen l'exigència d'una més que conscient i responsable gestió dels seus diners. Aquesta iniciativa socioeconòmica s'inspira en els principis de un model de desenvolupament humà i social sostenible.

Aquesta banca vol gestionar els estalvis de famílies, dones, homes, organitzacions i cooperatives, amb pràctiques respectuoses vers la dignitat humana i el medi ambient. En

aquest context, desenvolupa una funció educativa en els estalviadors i els beneficiaris del crèdit, responsabilitzant els primers de conèixer la destinació dels seus diners i estimulant els segons a desenvolupar amb responsabilitat els seus projectes empresarials.

BpE s'inspira en els principis de les finances ètiques següents:

- les finances èticament orientades són sensibles a les conseqüències no econòmiques de les accions econòmiques;*
- el crèdit és un dret humà;*
- l'eficiència i l'austeritat són components de la responsabilitat ètica;*
- el benefici obtingut de la tinença i l'intercanvi dels diners ha de ser conseqüència de l'activitat orientada al bé comú i s'ha de distribuir equitativament entre tots els que intervenen en la seva realització;*
- cal la màxima transparència en totes les operacions;*
- cal afavorir la participació en la presa de decisions de l'empresa, no només dels socis, també dels estalviadors;*
- la institució que accepta els principis de les finances ètiques ha d'orientar amb aquests criteris tota la seva activitat.*

La Banca Popolare Etica és membre actiu de FEBEA, la Xarxa Europea de Banques Ètiques, i compta amb la supervisió del Banc d'Espanya i Itàlia.

A l'Estat espanyol, Fiare (País Basc) és l'agent exclusiu de la Banca Popolare Etica.

2.2.6 La NEF

La Corporació Financera de Nef és una cooperativa de finances solidàries. D'ençà de la seva creació el 1988, es dedica a canalitzar estalvi responsable per finançar la creació i les activitats de desenvolupament i associacions professionals per a la integració social i el medi ambient, en virtut d'una llicència del Banc de França.

Actualment compta amb més de 20.000 membres que promouen un canvi en l'organització econòmica i social del

nostre món, basant-se en un model de desenvolupament humà i social en què la producció i la distribució de la riquesa se sostinguin en els valors de solidaritat i responsabilitat.

Els principis bàsics de La Nef són:

- *Fraternitat, en el sentit de la solidaritat entre les persones i envers les generacions futures.*
- *Llibertat, en el sentit de respecte per la persona humana, la llibertat d'esperit i d'opcions individuals*
- *Igualtat, en consonància amb els principis cooperatius i la distribució del poder a través del criteri "1 persona, 1 vot".*

La Nef participa en la creació de la primera cooperativa de crèdit europea, amb el seu soci italià, Banca Etica, i l'espanyol Fiare. Aquest projecte té per objectiu oferir a Europa una banca alternativa, basada en els principis de l'ètica i la transparència.

2.2.7 Jak Medlemsbank

El banc JAK és una cooperativa amb més de 36.000 membres que es deixen diners els uns als altres sense interessos. L'any 1970, JAK ja utilitzava un sistema de préstecs i estalvis sense interessos, però no va ser fins al 1997 que va obtenir la corresponent llicència bancària. L'any 2008, els volums dels dipòsits eren d'uns 97 milions d'euros i els préstecs sumaven uns 86 milions. Tot i ser una entitat sense ànim de lucre, per poder assumir els seus costos estructurals cobren una quota anual que ve a representar un tipus del 2,5% sobre els préstecs concedits. Tanmateix, l'operativa de retorn dels préstecs comporta un estalvi obligatori complementari, per la mateixa xifra de la quota mensual del préstec. Aquest estalvi l'ha de fer el mateix titular del préstec, sigui abans o durant el període de devolució, o en el cas de entitats pot fer-lo algun grup de suport al projecte finançat. Al venciment del préstec, aquest estalvi complementari realitzat es pot retirar.

2.3 La promoció de la banca ètica a Europa

En el marc institucional europeu, l'any 2004 es va presentar la "Carta europea de suport a les iniciatives ètiques i solidàries" en el marc de la Comissió Europea. En aquesta carta es fa esment de les característiques i les necessitats de desenvolupar a Europa projectes de banca ètica. El Consell d'Europa també ha estat actiu en la promoció i el desenvolupament de textos de suport a la banca ètica.

Així mateix, per a les entitats concretes, la promoció de la banca ètica és un marc fonamental de treball de les xarxes de banca ètica. En aquest sentit, tant INAISE com FEBEA juguen un paper molt important en la promoció de la banca ètica a Europa.

2.3.1 INAISE

<http://www.inaise.org/>

INAISE és l'Associació Internacional d'Inversors en Economia Social. És una xarxa mundial d'institucions financeres dedicada al finançament de projectes d'interès mediambiental i social. La xarxa fou creada l'any 1989 i, des de llavors, ha crescut en visibilitat i nombre de membres, tant en els països europeus com no europeus.

INAISE agrupa inversors amb interès social de tots els continents. A través de les seves polítiques d'inversió, els seus membres fomenten i promouen el desenvolupament d'organitzacions i empreses que treballen per buscar finançament a l'economia social i el tercer sector en diferents àrees:

- *Medi ambient i desenvolupament sostenible: energies renovables com l'energia eòlica, solar o hidroelèctrica, agricultura orgànica, aliments ecològics, ecoconstrucció, tecnologia no contaminant...*
- *Economia social: cooperatives; empreses de desenvolupament comunitari, generació de llocs de treball, recompra per part dels treballadors, creació de microempreses entre immigrants, dones, joves, aturats...*

- *Art i cultura: artistes, exposicions, teatre, cinema, dansa, emissores de radio locals...*
- *Desenvolupament social: habitatge social i comunitari, transport comunitari i voluntariat.*

Membres:

ALEMANYA

GLS Gemeinschaftsbank
www.gls.de

Triodos Finanz GmbH (German agency)
www.triodos.de
www.triodos.com

BANGLA DESH

Buro
Burot@bdmail.net / bt@bdmail.net / buro@bttb.net.bd

BÈLGICA

Netwerk Vlaanderen
www.netwerkvlaanderen.be
www.netwerkvlaanderen.be/en

Réseau Financement Alternatif
www.rfa.be

Triodos Bank (Belgian branch)
www.triodos.be
www.triodos.com

FEBEA
www.febea.org

CANADÀ

Caisse d'Economie solidaire Desjardins
www.cecosal.com

Filaction
www.filaction.qc.ca

DINAMARCA

Merkur - den Almennyttige Andelskasse
www.merkurbank.dk

- *Educació i capacitació: escoles, cursos, formació...*
- *Comerç just: creació de petites empreses, formació i orientació de nous negocis.*

ESLOVAQUIA

Integra Venture
www.integra.sk

ESPANYA

Triodos Bank (Spanish branch)
www.triodos.es
www.triodos.com

FIARE Foundation
www.fiare.org

ESTATS UNITS

Women's World Banking
www.bancomujer.org

FINLÀNDIA

Osuuskunta Eko-Osuusraha
www.eko-osuusraha.fi

FRANÇA

Fédération des Cigales
www.cigales.asso.fr

IDES

Institut de Développement de l'Economie Sociale
www.esfin-ides.com

SIDI

Solidarité Internationale pour le Développement et l'Investissement
www.sidi.fr

Société Financière de la NEF
www.lanef.com

HAITÍ

Queensland Foundation
fondqueensland@yahoo.ca

KNFP

Konsèy Nasyonal Finansman Popilè
www.knfp.org/

IRLANDA

Clann Credo Ltd
Irish Social Finance Centre
www.clanncredo.ie

Tallaght Trust Fund Ltd

jkearns@partas.ie

Western Development Commission

www.wdc.ie

ITÀLIA

CFI

Compagnia Finanziaria Industriale
www.cfi.it

Coopfond

www.coopfond.it

MAG 2 Finance

www.mag2.it

Soliles

www.soliles.it

COSTA D'IVORI

Senfinance
www.senfinance.Org.fr

JAPÓ

Citizen Bank
bank@cyber.gr.jp

NORUEGA

Cultura Sparebank
www.cultura.no

PAÏSOS BAIXOS

ASN

www.asnbank.nl

Triodos Bank

www.triodos.nl
www.triodos.com

Oikocredit

www.oikocredit.org/

POLÒNIA

MFC

MicroFinance Center for Central and Eastern Europe and the Newly Independent States
www.mfc.org.pl

REGNE UNIT

Shared Interest

www.shared-interest.com

Triodos Bank (UK branch)

www.triodos.co.uk
www.triodos.com

The Charity Bank Limited

www.charitybank.org

REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO

Coopec-Kalundu

kizam@africaonline.co.tz
nditafr@yahoo.fr

SUÈCIA

Ekobanken Member Bank

www.ekobanken.se

TOGO

Microfund

microfund99@hotmail.com

INAISE és una plataforma important per accedir a la informació de les entitats, ja que en la seva pàgina web hi ha vincles a totes les entitats a les quals es pot accedir per obtenir informació.

2.3.2 Febea, Federació Europea de Bancs Ètics i Alternatius

<http://www.febea.org/index.html>

L'any 2001, diferents bancs alternatius, ètics i societats financeres europees van crear FEBEA – Federació Europea Bancs Ètics i Alternatius.

L'associació té la seu a Brussel·les i reuneix bancs i cooperatives financeres actives en l'àmbit de les finances ètiques i solidàries en els seus països respectius. FEBEA és un lloc de trobada on es valora l'experiència generada a escala nacional per cada membre, a fi de crear instruments financers destinats a promoure el desenvolupament de les finances ètiques a Europa.

Els membres fundadors de FEBEA són:

- Banca Popolare Etica (Itàlia)
- Caisse Solidaire du Nord Pas-de-Calais (França)
- Crédal (Bèlgica)
- Crédit Cooperatif (França)
- Tise (Polònia)

A partir de la seva creació, s'hi han afegit: La Nef (França), Caixa Pollença (Espanya), BBK Solidarioa Fundazioa (País Basc), Bank für Sozialwirtschaft (Alemanya), Cassa Centrale delle Casse Rurali Trentine e BCC del Nord Est (Itàlia), Charity Bank (Regne Unit), Femu Qui (Còrsega), Fundació Un Sol Mon (Catalunya), SIDI (França), FIG (Suïssa), Merkur (Dinamarca), Cultura Sparebank (Noruega), Ekobanken (Suècia) i FIARE (País Basc-Catalunya-Espanya).

Els seus membres, a juliol de 2007, eren:

- APS Bank Ltd. (Malta)
- Banca Popolare Etica (Itàlia)
- Bank für Sozialwirtschaft (Alemanya)
- Banque Alternative Suisse, (Suïssa)
- BBK Solidarioa Fundazioa (País Basc)
- BISE Bank (Polònia)

- Caisse Solidaire du Nord Pas-de-Calais (França)
- Caixa Pollença (Illes Balears)
- Cassa Centrale Casse Rurali Trentine (Itàlia)
- Charity Bank (Regne Unit)
- Consortium ETIMOS (Itàlia)
- Crédal (Bèlgica)
- Crédit Cooperatif (França)
- Cultura Sparebank (Noruega)
- Ekobanken (Suècia)
- Femu Qui (Còrsega)
- Fiare Fundazioa (País Basc)
- Hefboom (Bèlgica)
- Integra Cooperative (Slovàquia)
- Merkur (Dinamarca)
- La NEF (França)
- SIDI (França)
- SIFA (França)
- Fundació Un Sol Mòn (Catalunya)

Després de 5 anys, FEBEA reuneix 23 iniciatives de 12 països europeus.

Entre els productes que ofereixen hi trobem: SEFEA, "Solidarity Gurantee", fons d'inversió garantit (creat per Crédit Cooperatif United de FEBEA), i "Choix solidaire", fons d'inversió que inverteix fins a un 10% en títols d'empreses solidàries franceses i europees.

Entre els projectes de FEBEA, destaquem la creació d'un "Observatoire de la finance solidaire", impulsat per la Banca Ètica d'Itàlia.

Projecte SEFEA: European Ethical and Alternative Financing Company

Les institucions membres de FEBEA s'han compromès a donar vida a SEFEA (Societat Europea de Finances Ètiques i Alternatives), un consorci d'institucions financeres, nascut per donar suport financer als instituts de crèdit ètics i solidaris europeus, actualment existents i en via de creació, i per afavorir el seu creixement i desenvolupament.

SEFEA ofereix als seus membres serveis financers i no financers per consolidar les seves estructures i afavorir les tasques operatives de la banca ètica: capitalització i finançament. Però, a més, té com a objectiu promoure nous projectes i iniciatives de banca ètica, oferint assistència tècnica, formació, avaluació de risc i definició d'estratègies comercials i de gestió.

SEFEA finança, a més, els projectes d'abast europeu que es col·loquen en l'àmbit de la promoció d'un desenvolupament econòmic i social que valora i protegeix el patrimoni natural, cultural i humà en tots els països de la Unió Europea.

Els membres fundadors de SEFEA són els següents:

- Banca Popolare Etica (Itàlia)
- Consorcio Etimos (Itàlia)
- Cassa Centrale delle Casse Rurali Trentine (Itàlia)
- Crédit Coopératif (França)
- Credal (Bèlgica)
- Ethimos (Itàlia)
- Hefboom (Bèlgica)
- La Nef, Nouvelle Economie Fraternelle (França)
- TISE (Polònia)
- Femu Qui (Còrsega)
- Caisse Solidaire Nord Pas de Calais (França)

Entre els instituts que han entrat a formar part de SEFEA hi ha: Scop Echange Equitable (França), Ethibel (Bèlgica), Coopfond (Itàlia) i Consorcio Sociale CAES (Itàlia).

L'objectiu de SEFEA és crear el banc ètic europeu, que pugui actuar com un banc d'inversió europeu per al tercer sector.

2.3.3 Institute for Social Banking

L'Institute for Social Banking té com a objectiu realitzar cursos universitaris i mestratges en banca ètica i social; alhora promou la recerca sobre banca i finances ètiques. La seva seu es troba a la Universitat de Plymouth, al Regne Unit.

Rep suport financer d'Alternative Bank (Suïssa), Cultura Sparebank (Noruega), Ekobanken (Suïssa), EvidenzStiftung (Suïssa), Freie Gemeinschaftsbank (Suïssa), GLS Gemeinshaf-

tsbank (Alemanya), GLS Treuehand v.e (Alemanya), la NEF (França), Merkur (Dinamarca) i Triodos Bank (Països Baixos).

L'institut crea programes d'estudi i projectes d'investigació rellevants sobre activitats bancàries ètiques, socials i ecològiques. Una de les seves característiques és que les tesis se centren en programes, organitzats en cooperació amb diverses universitats i amb la Initiative for Practice-based Research, i relacionats amb els mètodes i els temes específics de les activitats bancàries ecològiques i socials. La comprensió del seu àmbit social inclou la seva connotació més àmplia, ja que integra les dimensions ecològica, social i cultural.

Les activitats bancàries no les consideren des d'un punt de vista estricte, sinó en el sentit més ampli dels serveis financers generals, incloent-hi serveis bancaris bàsics i aquells altres destinats a cobrir les necessitats concretes de l'ésser humà, les idees positives, les capacitats i els projectes social-ecològics i ètics. Per a aquesta iniciativa, el desafiament estendre la pràctica encertada de les activitats bancàries ecològiques i socials a l'educació, la investigació i el discurs acadèmic.

2.3.4 Finansol

<http://www.finansol.org/Finansol/default.asp>

Finansol és la xarxa de finançament solidari creada a França l'any 1995 per promoure les finances ètiques i solidaries. Cal tenir present que a França també existeix el Forum pour l'investissement responsable (Frenchsif), que promou la ISR. Són dues entitats totalment separades.

Va ser fundada per les entitats de finançament solidari i banca ètica, amb el suport de la Fondation Charles Léopold Mayer pour le Progrès de l'Homme.

Els objectius de Finansol són:

- Reforçar el moviment de les finances ètiques i solidaries en el si de l'economia social a França.
- Treballar col·lectivament perquè el sector de les finances solidaries sigui reconegut per l'Administració pública.
- Donar a conèixer i desenvolupar la pràctica de les finances ètiques entre la ciutadania.
- Aportar serveis de qualitat als seus membres.

Elles membres de Finansol treballen en el marc de les finances ètiques, ofereixen productes d'estalvi solidari i donen préstecs als projectes socials.

S'agrupen en quatre àmbits: institucions financeres solidàries (associacions, fundacions, societats de capital risc, societats financeres, clubs d'inversors, *sociétés foncières...*), bancs i institucions financeres convencionals que adopten polítiques ètiques (bancs i companyies d'assegurances), persones individuals i organitzacions socials.

Entre les entitats de finançament ètic destaquen: Adie, Autonomie et Solidarité, Caisse Solidaire Nord-Pas de Calais, Caisse Solidaire Franche Comté, Cigales, Cofides Nord Sud, France Active, France Initiatives Réseau, Garrigue, Habitat et Humanisme, Habitats Solidaires, Ides, IES, La Nef, Love Money pour l'Emploi, Oikocrédit, Racines, Sidi i Sifa.

Entre les entitats bancàries convencionals destaquen: Caisse Nationale des Caisses d'Epargne, CARAC, Crédit Coopératif, Crédit Municipal de Nantes, Crédit Mutuel, IXIS Asset Management i Macif Gestion.

Base de dades sobre productes solidaris

<http://www.finansol.org/Produits/TableauProduits.aspx>

Des del web de Finansol es pot accedir a una base de dades amb tota la informació pertinent sobre els productes de finances ètiques que es comercialitzen a França.

Es tracta d'un quadre amb totes les entitats i productes. Resulta força visual i simbòlic. Incorpora tots els productes financers d'estalvi i inversió, des de les llibretes d'estalvi fins a les SICAV i els fons d'inversió. És una base de dades a través de la qual pots accedir directament al producte.

Es pot trobar informació dels productes agrupada en aquests apartats:

- Nom del producte o servei
- Tipologia dels projectes finançats
- Garanties solidàries exigides
- Mecanismes de solidaritat
- Performance financera

- Avantatges fiscals
- Liquiditat
- Seguretat
- Suport
- Gestió

Finansol ha elaborat aquesta base de dades, en forma de quadre, per tal que el públic francès pugui tenir informació sobre els productes que s'ofereixen en el mercat. Incorporen més de 60 productes. A més, publiquen anualment el *Barometre des finances solidaires*, que és una mena de butlletí amb informació sobre l'evolució del productes per sector i agregats.

2.3.5 Réseau Financement Alternatif (RFA)

<http://www.rfa.be/>

RFA és una associació belga de segon nivell sense finalitat de lucre, creada el 1987, per més de 70 associacions que es van reunir en la xarxa de finançament alternatiu per al desenvolupament i la promoció de l'ètica i la solidaritat. El seu objectiu és la conciliació de diner, ètica i solidaritat, a fi de contribuir a un món més just i més humà.

Es dedica a dues activitats bàsiques: la investigació i la promoció de productes financers alternatius.

RFA informa i educa el públic per a un ús més ètic i solidari del seu diner, amb un debat instigador i promotor d'idees, i el desenvolupament de vies innovadores per a un finançament ètic i solidari. Per mitjà del seu centre d'investigació s'estan portant a terme:

- Estudis (investigació - innovació - viabilitat - *decision support*) sobre diversos temes a l'entorn del finançament ètic i solidari, la inversió socialment responsable, l'ús responsable del crèdit, la banca universal...
- Eines de comunicació sobre l'ètica i solidaritat (revistes, guies, informes, el lloc web...)
- Seminaris, conferències, reunions informatives, taules rodones...
- Campanyes de sensibilització sobre l'ètica i la solidaritat

per al públic en general. Així mateix, RFA promou el desenvolupament de nous instruments i mecanismes d'ordre ètic i solidari.

2.3.6 Finançament Ètic i Solidari (FETS)

<http://www.fets.org/>

FETS-Finançament Ètic i Solidari és una associació de segon nivell que va néixer l'estiu de 1999 i agrupa moltes entitats (associacions, fundacions, cooperatives...) que volen promoure el finançament ètic i solidari. Els nostres principals objectius són:

- La sensibilització i la difusió de l'ús ètic del diner.
- La promoció de les entitats que ja ofereixen instruments de finançament ètics.
- La interlocució amb les administracions públiques i altres actors socials.
- La prestació de serveis per obrir noves vies d'acció i presència social.
- L'impuls d'una entitat financera alternativa que respongui als principis bàsics d'una banca ètica.

Actualment estem posant en marxa el primer observatori de finances ètiques de l'Estat espanyol. L'observatori vol esdevenir un espai de trobada dels diferents actors del sistema financer ètic de l'Estat, promogut i coordinat des de FETS, que es dediqui bàsicament a l'observació, l'anàlisi i l'elaboració d'estudis, tant puntuals com periòdics, sobre la realitat de les finances ètiques i del seu impacte en la realitat socioeconòmica. Igualment vol participar de manera activa en coordinació amb altres entitats similars en la creació d'un espai comú europeu.

2.3.7 Setem

<http://www.setem.org>

SETEM és una ONG de solidaritat internacional fundada el 1968 per promoure unes relacions Nord-Sud més justes, per denunciar les causes de la injustícia i promoure transformacions socials, individuals i col·lectives, a fi d'aconseguir un món més just i solidari.

Els seus camps d'actuació són:

- La sensibilització i formació mitjançant cursos, tallers, publicacions i campanyes.
- La promoció d'alternatives, principalment de comerç just, amb campanyes, programes especialitzats i venda de productes.
- La solidaritat amb organitzacions del Sud mitjançant intercanvis i activitats de cooperació.

És una de les ONGD més actives en el darrers anys en el camp de la banca ètica, amb campanyes de difusió i denúncia. En el seu moment va participar activament en la creació de l'associació de suport a Oikocredit Internacional.

2.4 Iniciatives que promouen la transparència en la banca convencional

Aquest apartat recull aquelles iniciatives que promouen la informació i la transparència en la banca convencional. Es tracta d'organitzacions impulsades per xarxes d'ONG i moviments socials que són crítics amb el comportament de la banca i el sector financer, a causa de les seves actuacions i de l'especulació que practiquen.

Són iniciatives molt crítiques que tenen com a objectiu pressionar i transformar la banca convencional implantant mesures de transparència.

2.4.1 Banktrack

<http://www.banktrack.org/>

BankTrack és una xarxa d'organitzacions de la societat civil que analitza les operacions del sector financer privat: bancs comercials, gestors d'inversions, empreses d'assegurances, fons de pensions... Analitzen l'impacte de les seves activitats financeres en la societat i el planeta. Tenen la seu a Utrecht (Països Baixos).

Els membres de BankTrack pretenen contribuir a crear un sector financer privat responsable amb la societat a fi que les seves operacions puguin contribuir a crear societats més

justes i a preservar el benestar ecològic del planeta.

La visió de BankTrack es troba en la Declaració de Collevocchio signada l'any 2003 per més de 200 ONG de la societat civil europea.

Prioritats:

- Donar a conèixer a la societat civil l'impacte social i mediambiental del sector privat financer i els seus efectes en la societat i el medi ambient.
- Organitzar les ONG en un xarxa que tingui capacitat per influir en el sector financer privat.
- Dur a terme recerca aplicada sobre el comportament del sector financer privat.
- Informar el sector financer privat sobre les expectatives de la societat civil global sobre les pràctiques de negoci socialment justos i respectuosos amb el medi ambient.

Activitats:

- Coordinar i donar suport a campanyes internacionals per pressionar sobre les operacions del sector financer privat.
- Enfortir la capacitat de la societat civil per monitoritzar i influir en el comportament de les entitats financeres, oferint recerca, formació i capacitació i suport directe a les comunitats afectades pels projectes.

- Ser un punt de contacte per a aquells bancs que vulguin contactar amb ONG mediambientals o de drets humans. Han elaborat un manual de comportament per als bancs i les institucions financeres.

2. 4. 2. Netwerk

<http://www.netwerkvlaanderen.be/en/>

Netwerk és una xarxa amb seu a Brussel·les que promou l'ús socialment i ambientalment responsable dels nostres diners. Es tracta d'una ONG que critica la manera com els bancs utilitzen els diners de la gent i els inversors. Han dut a terme campanyes com "Els meus diners: consciència neta?" per ensenyar als bancs la seva responsabilitat en els abusos contra els drets humans.

Publiquen informes sobre el comportament dels bancs i les institucions financeres, com ara els gestors de fons en relació amb els drets humans o els temes mediambientals. Constitueixen una bona font de coneixement per obtenir una visió crítica del sector financer.

L'organització està a favor de les finances ètiques i en dóna informació genèrica.

3. LES FINANCES ÈTIQUES A L'ESTAT ESPANYOL

3.1 Entitats de banca ètica

Actualment, la banca ètica a l'Estat espanyol està formada per un nombre d'entitats encara reduït. Hi ha quatre iniciatives que destaquen per la seva magnitud i sobretot pel procés d'institucionalització i creixement que han sofert en els darrers anys: Triodos Bank, Fiare, Coop 57 i Oikocredit.

Triodos Bank i Fiare són projectes en desenvolupament, que formen part d'experiències europees, en el cas de Triodos Bank, del banc holandès Triodos Bank, i en el cas de Fiare, en operar com a agent en exclusiva per a l'Estat espanyol de la Banca Popolare Etica d'Itàlia. També Oikocredit està vinculat a realitats europees, tot i que amb una oferta de productes i serveis bancaris més limitada que els dos anteriors. L'altra entitat que ha sofert un important desenvolupament en els darrers anys i que és fruit de iniciatives nacionals és Coop 57.

Paral·lelament a aquests projectes més consolidats i importants, trobem petites iniciatives locals agrupades a l'entorn de l'associació REAS, que s'anomenen "redes de economía alternativa y solidaria"; la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya hi està vinculada. Es tracta d'associacions que aporten préstecs privats, entre els quals destaquen: GAP-Proempleo (Madrid), Ideas (Còrdova), Luna i Enclau (València), Reas Navarra, Asociación para la Financiación Solidaria (Saragossa) i Banca ètica (Badajoz). Són petits nuclis de projectes poc institucionalitzats que s'han agrupat a l'entorn d'una entitat de l'associació "Red de útiles financieros alternativos (Rufas)", una estructura de coordinació molt petita.

Entre les entitats de banca ètica de l'Estat espanyol destaquem:

3.1.1 Fiare

<http://www.fiare.org/>

Fiare és el gran projecte revelació dels darrers anys a l'Estat espanyol, que compta avui amb un ampli suport social al

País Basc, Catalunya, Navarra i Madrid, i que està començant a construir xarxa al País Valencià i Andalusia.

La Fundación Inversión Ahorro Responsable creada al País Basc l'any 2003, amb el suport de 62 organitzacions del tercer sector i l'economia social, va néixer amb l'objectiu de potenciar la creació de una banca ètica, sorgida del tercer sector i l'economia social, i compromesa a afavorir el finançament dels més desfavorits i dels països en desenvolupament, seguint el model de la Banca Popolare Etica d'Itàlia.

Per poder dur endavant el projecte de banca ètica, Fiare es va constituir l'any 2005 com a agent de la Banca Popolare Etica d'Itàlia a l'Estat espanyol. Des de llavors ha anat construint una xarxa social de suport al projecte, que pretén una transformació social i econòmica mitjançant la creació d'associacions territorials de suport.

L'objectiu és, en un termini de tres anys (entre 2010 i 2011), comptar amb els recursos financers suficients per convertir-se en una cooperativa de crèdit que presti tots els serveis financers que necessiti el públic al qual s'adreça.

Actualment Fiare té oficines a Bilbao i Barcelona, així com un representant a Madrid, a més de comptar amb la cooperació d'altres organitzacions de l'Estat espanyol.

Els seus objectius són:

- Finançar activitats econòmiques que tinguin un impacte social positiu, en particular projectes socials, ecològics, culturals i humanitaris, i aquells subjectes que no poden accedir al crèdit tradicional.
- Ser sostenibles i produir beneficis econòmics que permetin el creixement, la inserció i reinserció social, la modernització i la cobertura d'imprevistos, alhora que es respecten els criteris ètics.

Des de l'octubre de 2005, en funció de l'acord establert amb Banca Ètica, FIARE ha obert la subscripció de dipòsits, destinats al finançament de projectes que tinguin un impacte social positiu. FIARE ofereix tres tipus de dipòsit a partir de 3.000 euros. El termini de la inversió és de 2, 3 i 4 anys. A

través de l'estalvi, dona suport financer a projectes socials gestionats per moviments i associacions locals; de cada iniciativa primer elabora un estudi financer i ètic i analitza quin serà el seu impacte en la comunitat on es desenvolupa.

3.1.2 Triodos Bank

<http://www.triodos.es/>

L'any 2004, Triodos Bank va obrir una delegació a l'Estat espanyol. Actualment, és un dels projectes de banca social més importants de l'Estat. Triodos Bank va néixer l'any 1998 a la comunitat autònoma de Madrid sota el nom de "proyecto trust", liderat per persones provinents de la banca convencional. Podem dir que avui és una de les institucions financeres ètiques més consolidades de l'Estat espanyol, que ha sabut reunir professionals de la banca dedicats a la banca ètica.

L'objectiu de Triodos Bank és contribuir a fer un canvi positiu i sostenible de la societat des del sistema financer, millorant la qualitat de vida de les persones i respectant el medi ambient i la cultura. Per a això, inverteix únicament en empreses i iniciatives que, a més de ser econòmicament rendibles, aporten un valor afegit de caràcter mediambiental, social i cultural. Les inversions de Triodos Bank van dirigides a sectors com el de les energies renovables, la tecnologia ambiental, l'agricultura ecològica, la bioconstrucció, el turisme sostenible, el suport a persones en risc d'exclusió o les iniciatives culturals. També finança organitzacions que treballen en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. Destaquen les seves iniciatives en el foment del comerç just i els microcrèdits com a eines de lluita contra la pobresa.

Triodos Bank desenvolupa un model de negoci bancari centrat en les persones, el medi ambient i la rendibilitat financera. Aquesta triple aproximació queda reflectida en el seu propi nom: Triodos, derivat de l'expressió grega *tri/hodos*, que significa "triple via".

El banc informa amb total transparència de les empreses i els projectes que finança a través de les seves publicacions periòdiques i la pàgina web, ja que considera coherent informar

fidelment els seus clients de la gestió responsable que fa dels seus estalvis. A més, ofereix una gamma important de comptes d'estalvi, comptes corrents i dipòsits, i compta amb oficines a Madrid i Barcelona, servei telefònic i servei per internet.

L'any 2005, Triodos Bank va llançar al mercat l'Ecodipòsit, que gaudeix del suport explícit de les cinc organitzacions ecologistes més representatives a l'Estat espanyol: Amics de la Terra Espanya, Ecologistes en Acció, Greenpeace Espanya, SEU/BirdLife i WWF/Adena. L'any 2006, va presentar el Compte Just, que permet estalviar amb un alt interès al mateix temps que s'afavoreixen iniciatives de comerç just. Per a això, el banc ha firmat un acord amb les tres principals institucions nacionals que treballen en aquest àmbit: IDEAS, Intermón Oxfam i SETEM.

A mitjans de 2006, Triodos va llançar la Targeta de Crèdit Visa Triodos, una targeta de crèdit ecològica que compensa emissions de CO₂ i està fabricada en plàstic reciclable.

3.1.3 Coop 57-Barcelona, Aragó i Madrid

Coop 57 és una cooperativa de serveis financers creada a Barcelona el 1995. És una de les entitats que més ha crescut en els darrers anys creant noves cooperatives Coop 57 a Aragó i Madrid. Coop 57 Aragó es va constituir el 2005 a partir del projecte Asociación para la Financiación Solidaria creat el 1998, mentre que Coop 57 Madrid va arrencar el 2007 més de 25 entitats.

Coop 57 es va fundar a partir de la decisió d'un grup d'extreballadors de Bruguera de destinar una part de la seva indemnització al finançament de projectes cooperatius i d'interès social. En la darrera dècada, Coop 57 s'ha anat ampliant amb fons provinents de socis i estalvis de cooperatives catalanes, i s'ha consolidat com una experiència d'intercooperació, autogestió financera i ús ètic i solidari de l'estalvi per finançar projectes cooperatius i solidaris.

Coop57 regeix la seva activitat sobre la base dels principis següents:

- Principi de coherència: evitant la contradicció segons la qual els nostres diners poden estar finançant projectes

contradictoris amb els nostres principis ètics i socials

- *Principi de compatibilitat: compatibilitzant el rendiment financer i el rendiment social. L'un no pot anar deslligat de l'altre. Els criteris d'ús dels diners es basen en indicadors relatius de risc, però no de màxim rendiment per a l'entitat i els seus socis en detriment del rendiment social.*
- *Principi de participació: promovent la participació de les entitats sòcies i dels socis i sòcies col·laboradors en la política de l'entitat.*
- *Principi de transparència: publicant dues vegades a l'any un butlletí informatiu electrònic on s'exposa la llista de préstecs acordats amb cada entitat beneficiada, i també el volum i la durada de cada préstec. La memòria anual completa aquesta voluntat de transparència.*
- *Principi de solidaritat: només financen projectes que contribueixen a construir una economia més humana i solidària.*
- *Principi de reflexió: el comportament ètic com a procés, repensant racionalment els valors que han d'orientar l'acció de la entitat i adaptant-se als valors i principis que consideren més justos i prioritaris.*

3.1.4 Oikocredit a l'Estat espanyol

Catalunya:

<http://www.pangea.org/oikocredit/Catala/Frame.html>

Oikocredit Catalunya és una associació creada per iniciativa de diverses ONG catalanes a l'any 2000 per donar suport a la cooperativa Oikocredit Internacional, com un més dels seus 461 socis.

El seu principal objectiu és captar fons al nostre país per invertir-los a Oikocredit Internacional. Els diners que els socis participen (inversors) d'Oikocredit Catalunya inverteixen serveixen íntegrament perquè l'Associació compri accions d'Oikocredit Internacional, de manera que es destinen a finançar projectes de desenvolupament als països del Tercer Món en forma de préstecs.

Oikocredit Internacional és l'organització que s'encarrega

de gestionar les inversions: estudiar les iniciatives presentades a les diverses oficines regionals, atorgar els préstecs i fer el seguiment dels projectes. Així doncs, l'associació catalana no porta la gestió dels préstecs, sinó que les seves principals funcions són difondre aquest model de cooperació, captar inversors i tramitar els corresponents interessos i la devolució de les inversions.

En el moment en què una persona o entitat inverteix una quantitat a Oikocredit Catalunya passa, d'acord amb els Estatuts, a ser-ne un "soci participi"; per tant, té veu i vot a l'assemblea anual de l'associació. Poden ser socis tant persones individuals com entitats. Els socis d'Oikocredit Catalunya poden ser també socis col·laboradors (persones que dediquen part del seu temps com a voluntaris a l'associació), protectors (que ajuden al manteniment de l'associació mitjançant una quota), honorífics o fundadors.

Oikocredit Catalunya és un dels socis membres de la cooperativa Oikocredit Internacional i, com a tal, té veu i vot a l'assemblea de la cooperativa.

Euskadi: <http://www.fiare.org/oikocredit/cast/index2.asp>

Oikocredit – EUSKADI és una associació de suport actualment impulsada per la Fundació FIARE Fundazioa

Sevilla:

<http://www.oikocredit.org/sa/sev/doc.phtml?p=Oikocredit-Sevilla>

Oikocredit-Sevilla és una altra associació de suport de la Societat Cooperativa Oikocredit-Internacional. Els seus principals objectius són: la captació de fons en el seu àmbit geogràfic i la realització d'activitats de sensibilització sobre estalvi solidari i de difusió del seu model de "banca alternativa".

3.1.5 Acció Solidària contra l'Atur

<http://www.pangea.org/accio>

El 1981 es va crear Acció Solidària Contra l'Atur amb la finalitat de fer front als problemes que provoca la desocupació. Poc temps després, l'any 1984, es va constituir com a funda-

ció civil privada. Compta gairebé amb 500 col·laboradors, els quals han permès que es destinessin prop d'8,1 milions d'euros a la lluita contra l'atur.

El seu objectiu és ajudar la gent desocupada que vol sortir de la seva situació mitjançant un projecte d'autoocupació.

L'entitat ha donat suport a 600 iniciatives col·lectives d'autoocupació i ha resolt 1.700 sol·licituds per a l'adquisició d'eines de treball. Això ha fet possible, segons indiquen, que es creessin 6.500 llocs de treball.

3.1.6 Reas. Bons i préstecs solidaris

<http://www.economiasolidaria.org/>

La *Red de Redes de Economía Alternativa y Solidaria* (Reas) és una xarxa estatal que agrupa xarxes d'organitzacions dels diferents sectors de l'economia social i solidària, promotores de l'economia social i de les finances solidaries. Al País Basc impulsen el projecte *Fiare*. En altres associacions de Reas s'impulsen els bons i préstecs solidaris, com Reas Euskalerrria i Reas Navarra, Ideas a Còrdova, GAP a Madrid, etc.

3.1.7 Red de útiles financieros alternativos RUFAS

<http://www.reasnet.com/rufas>

La Red de Financiación Solidaria uneix diverses iniciatives i instruments de finançament alternatiu i solidari de tot l'Estat espanyol. L'objectiu de la xarxa es donar més impuls al desenvolupament i creixement del finançament alternatiu. Rfs inclou la majoria de projectes que s'estan desenvolupant a l'Estat espanyol, menys les iniciatives de l'àmbit geogràfic català que estan agrupades a FETS.

La xarxa pretén:

- Afavorir la discussió, el debat i l'intercanvi d'experiències entre persones i organitzacions tant en l'àmbit nacional com internacional.
- Aprofundir en els coneixements tècnics dels diferents instruments de finançament alternatiu.
- Ajudar i assessorar les persones i organitzacions que vulguin iniciar noves experiències de finançament ètic i solidari.

- Difondre i sensibilitzar la població sobre el finançament ètic i solidari.
- Recollir i distribuir informació sobre les iniciatives ja existents.
- Contribuir a generar un estat d'opinió favorable al desenvolupament del finançament ètic i solidari.
- Influir en el marc legislatiu perquè es produeixin els canvis necessaris que afavoreixin el desenvolupament d'aquestes iniciatives.

Els membres de Rufas són petites iniciatives de préstec solidaris:

- Banca ética (Badajoz)
- Comité ético Caixa Colonya (Balears)
- IDEAS Iniciativas de economía alternativa y solidaria (Còrdova)
- Proempleo cooperativa (Madrid)
- Fondo de Solidaridad Paz y Esperanza (Granada)
- GAP-Grupo de Apoyo a Proyectos (Madrid)
- Reas Navarra (Navarra)
- Luna (València)
- Enclau (València)
- Asociación para la Financiación Solidaria (Saragossa)

3.1.8 Ideas. Iniciativas de Economía Alternativa y Solidaria. Préstamos solidarios

<http://www.ideas.coop>

Ideas és un cooperativa amb seu a Còrdova dedicada a l'economia solidària i el comerç just. És una empresa social i solidària, de caràcter no lucratiu, que importa productes alimentaris i artesanals dins el marc del comerç just. Una de les seves principals activitats és la comercialització de productes de comerç just a través de les botigues de solidaritat.

A més, Ideas realitza tasques de sensibilització i educació al desenvolupament i programes d'assistència tècnica a grups productors.

En els estatuts de la cooperativa, l'article 2.5 estableix, com a objecte social, el foment de la banca i el finançament

alternatiu, que es considera una eina de transformació que sorgeix com a expressió social de persones i projectes, i que no té com a objectiu l'especulació. Per aquesta raó, Ideas ha creat una secció de crèdit que intenta canalitzar els estalvis dels socis. Ideas treballa en tres àrees: comerç just, consum responsable i finances ètiques.

Préstamo Solidario d'IDEAS

Ideas ha creat una eina de finances ètiques al servei del comerç just, que s'anomena el "Préstamo Solidario". Es tracta de la possibilitat d'accedir a un préstec privat per mitjà d'Ideas. Les persones que deixen aquest préstec a l'entitat són col·laboradores de l'organització. El préstec té una remuneració anual en concepte de compensació entre el 0 i 3,5%, i una durada d'1, 3 o 5 anys. L'objectiu d'aquests préstecs és prefinançar programes d'assistència i a grups de productors de comerç just en països en desenvolupament.

L'estalviador podrà determinar el volum de la seva aportació, les quals es fan en col·laboració amb una entitat bancària, que són emprades com a mitjans de pagament, no de dipòsit.

Per al préstec, cal formalitzar un contracte privat de valor jurídic a través del qual el prestamista passa a formar part legal de la secció de crèdit d'Ideas com a associat. Aquesta via dóna a aquell els instruments legals per reclamar jurídicament, si calgués, el seu capital.

Ideas secció de crèdit ofereix préstecs solidaris per fer inversions concretes destinades a l'assistència a productors. Malgrat tot, es tracta d'una via de finançament que Ideas canalitza a través d'altres vies en forma de subvencions donades per ONG de cooperació.

El prefinançament d'importacions, bé de nous grups productors per a estudi i obertura de mercat, o de contactes i cooperacions més consolidades. Aquesta via facilita les iniciatives de comerç just.

Ideas manté un fons de garantia per afrontar imprevistos. L'objectiu final d'aquest projecte és crear una cooperati-

va de crèdit. Ideas considera el préstec solidari com una alternativa ètica per a l'estalviador, que recupera la transparència i el control sobre l'ús que es fa dels seus estalvis.

Observatorio de Corporaciones Transnacionales

Ideas ha creat també el Observatorio de Corporaciones Transnacionales, una iniciativa que pretén observar i investigar l'impacte social, ambiental i polític de les corporacions transnacionals. Per això es recopila i s'analitza informació sobre comportaments empresarials en sectors i temes concrets. S'ofereix a través d'informes i d'un butlletí informatiu periòdic. Entre els informes n'ha publicat un sobre la banca convencional a Espanya.

3.1.9 Asociación FIRES

Per tal d'impulsar el projecte Fiare a Madrid, el 2006 es va crear una associació, FIRES, formada per entitats de promoció de la banca ètica de Madrid, com Setem o GAP. Són els impulsors de la oficina de la banca ètica FIARE en aquesta ciutat.

FIRES es veu com un punt de trobada entre persones i entitats que comparteixen l'exigència d'una gestió responsable i transparent del recursos financers. El seu objectiu és ser la xarxa social de suport del projecte Fiare a Madrid, com ho és la Fundación Fiare al País Basc i Navarra. Els objectius de FIRES són:

- Promoció de la banca ètica realitzant tasques de sensibilització.*
- Avaluació ètica i social dels projectes que s'han de finançar a través de FIARE.*
- Captació de capital social per crear la futura cooperativa de crèdit FIARE.*

La Fundació Fiare col·labora amb FIRES per impulsar la banca ètica a Madrid. Tenen la seu a Setem Madrid.

3.1.10GAP-Madrid

<http://www.gap.org>

Grupo de Apoyo a Proyectos (GAP) és un associació sense ànim de lucre creada l'any 2000, malgrat que feia un any que ja funcionava. El seu objectiu és donar suport financer mitjançant préstecs solidaris a projectes socials. Es tracta d'un club d'inversió, com altres que existeixen arreu de l'Estat espanyol. Són els socis els que aporten els estalvis que després són invertits en projectes d'economia social, exclosos de finançament tradicional.

3.1.11EnClau. Red valenciana para la financiación alternativa

<http://www.enclau.org/>

La xarxa EnClau va ser creada l'any 2000 per tres organitzacions socials que treballen en l'àmbit del desenvolupament internacional, Atelier, Ingeniería sin Fronteras i CERA, així com per luna, organització dedicada a la lluita contra l'exclusió social. L'àmbit geogràfic d'actuació és la comunitat valenciana i el seu objectiu, promoure alternatives de finançament solidari a través de la sensibilització i definir nous productes financers solidaris. EnClau intenta trencar amb les estratègies d'ajuda al desenvolupament utilitzant el crèdit com a nova forma d'ajuda.

L'entitat va obrir una llibreta d'estalvi solidari i un dipòsit solidari en col·laboració amb una caixa d'estalvis regional, Caixa Popular de València. Aquests dos productes financers funcionen pràcticament igual que els tradicionals. Tanmateix incorporen dos trets diferencials. En primer lloc, tots els fons captats es destinen a crèdits per a projectes de desenvolupament presentats pels socis d'EnClau. Aquests projectes han de complir amb els requisits financers importants, possibilitat de retorn i garanties. En segon lloc, dels interessos que reben els estalviadors, aquests es comprometen a cedir un 50% per donar suport a les iniciatives d'aquestes organitzacions.

Els estalviadors reben informació periòdica dels projectes finançats i del seu estat de desenvolupament. EnClau incorpora un comitè de vigilància i auditoria que està compost per persones no representades a la seva Junta Directiva.

La creació d'aquests dos productes es va fer en el context d'un projecte presentat en consorci amb l'ONGD Atelier i cofinançat per la Generalitat Valenciana.

3.1.12IUNA

<http://www.iuna.org>

Iuna és una promotora d'empreses de inserció que vol aconseguir la màxima implicació social. Ha posat en funcionament la primera borsa alternativa. Una de les possibles formes de col·laborar amb Iuna és comprar algunes de les seves accions.

Podem considerar-la una inversió ètica, alternativa. S'inverteix en accions, de 59,86 euros, amb l'objectiu de reunir recursos financers per engegar empreses d'inserció.

La borsa dona informació puntual sobre la liquiditat real de les seves accions, una estadística de preus de cotització i un fòrum de compravenda.

La rendibilitat d'aquestes accions és social. Tanmateix, hi pot haver un diferencial entre el preu de compra i el de venda.

Iuna no distribueix beneficis, sinó que es dediquen a:

- 0,7 cooperació internacional
- nous projectes d'empreses d'inserció
- formació del personal a les empreses
- inversió en projectes ja existents

3.2 Programes de microcrèdits

En aquest apartat incorporem algunes iniciatives de microcrèdits d'institucions financeres i bancs convencionals. Estan dirigits a col·lectius desfavorits.

3.2.1 Colònia Caixa Pollença. Estalvi ètic i microcrèdits

www.estalvietic-colonia.com

A finals de 1999, Colònia va iniciar el projecte L'Estalvi Ètic, mitjançant la llibreta a la vista de L'Estalvi Ètic, que tenia unes característiques diferencials:

- El 50% dels interessos bruts, el titular els cedeix per a subvencions (donacions)
- Es propicia que el percentatge permès del capital invertit es destini a finançaments

Tant les subvencions com els finançaments han de tenir una marcada finalitat ètica solidària.

A principis de 2003, a fi d'ampliar i millorar l'operativitat, es va iniciar el compte corrent a la vista de l'estalvi ètic, amb tots els avantatges d'un compte corrent però conservant les característiques definidores de L'Estalvi Ètic.

Els microcrèdits de Colònia es donen amb fons procedents de L'Estalvi Ètic, i compten, pel que fa a garantia i assessorament administratiu, amb el suport de la Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera, així com ISBA, Sociedad de Garantía Reciproca. L'assistència i l'assessorament tècnic el faran les institucions de suport: SECOT Sèniors Espanyols per a la Cooperació Tècnica, REAS Xarxa d'Economia Solidària, Caritas Diocesana de Mallorca, Menorca i Eivissa Formentera i la Fundació Deixalles.

3.2.2 Obra Social de Caixa Catalunya -inclusió social- (ex-Fundació Un Sol Món)

<http://www.unsolmon.org/>

El programa de microcrèdits i microfinances de l'Obra Social de Caixa Catalunya es concreta en tres línies de treball:

- **Microcrèdit Social**, que dona suport a activitats generadores d'ingressos que suposen una estabilitat laboral per al sol·licitant, persona o col·lectiu que no disposa de les garanties ni dels avals necessaris per accedir a un crèdit del sistema financer tradicional.
- **Microfinances Internacionals**, que té com a objectiu impulsar les microfinances a l'Àfrica i a Amèrica Llatina mitjançant el suport directe a institucions microfinance-res (IMF) presents a països d'aquests dos continents.
- **Codesenvolupament**, que a través del **Programa Rétale**, promou la creació d'activitats productives a l'Equador i Colòmbia per part de persones originàries d'aquests paï-

sos que es troben en aquests moments a Espanya.

També disposa d'un programa anomenat "Capital d'Inclusió". Amb aquest programa, des de 2006 fins a l'actualitat, l'Obra Social de Caixa Catalunya ha destinat 3,5 milions d'euros per a les deu aliances estratègiques realitzades fins al moment. Els diferents suports han vinculat entorn de 450 llocs de treball i 2.000 beneficiaris gràcies a les empreses socials que formen part del programa. Aquestes aliances han permès donar suport a projectes amb un alt impacte social en diferents àmbits:

- Inserció laboral de persones amb malalties mentals, discapacitats psíquiques o en situació o risc d'exclusió social
- Mediambiental
- Recuperació de territoris amb risc de despoblament
- Manteniment d'activitats productives artesanals en risc de desaparició

3.2.3 Fons de Concessió de Microcrèdits per a Projectes de Desenvolupament Social Bàsic en l'Exterior – Agència Espanyola de Cooperació Internacional

El Fons de Concessió de Microcrèdits per a Projectes de Desenvolupament Social Bàsic en l'Exterior va ser creat per l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional a finals dels anys 1990. Aquest fons atorga finançament reemborsable a països en desenvolupament a través d'entitats financeres o institucions creditícies.

3.2.4 Microcrèdits de La Caixa

<http://www.microbanklacaixa.com/general/>

Els microcrèdits socials de La Caixa són operacions de préstec personal de fins a 15.000 € que s'utilitzen per finançar projectes d'autoocupació promoguts per persones que pateixen exclusió financera i necessiten assessorament per concretar i desenvolupar la seva idea de negoci.

La gestió d'aquests microcrèdits socials la dirigeixen entitats socials, entitats amb experiència en accions d'assis-

tència econòmica o social amb les quals s'han signat convenis de col·laboració per a l'assessorament i el seguiment dels projectes. Les entitats socials actuen, per tant, d'enllaç entre els possibles beneficiaris dels microcrèdits socials i MicroBank.

3.2.5 Microcrèdits – Instituto Oficial de Crédito

<http://www.ico.es>

L'Institut de Crèdit Oficial és una altra organització que facilita el finançament per engegar projectes empresarials o micro-empreses que no tenen accés als canals habituals de finançament.

Al setembre del 2002 va posar en marxa una línia de microcrèdits dirigida a persones sense garanties patrimonials. Fins avui, s'han finançat més de 800 projectes, els quals han suposat la generació de 928 llocs de treball. La majoria els han creat dones (426 ocupacions), seguit d'immigrants (183), aturats (174), emprenedors (61), persones jurídiques (79) i discapacitats i altres col·lectius (5).

De la mateixa manera, l'Institut de Crèdit Oficial (ICO) ofereix una línia de microcrèdits per a l'autoocupació en el mercat espanyol. És l'anomenada línia de *microcrèdits d'integració*. Els destinataris són persones físiques residents a Espanya que puguin considerar-se excloses financerament, és a dir, que no puguin accedir al finançament pels canals habituals del sistema financer perquè no disposen de garanties suficients. Les condicions financeres són suaus, tant en tipus d'interès com en terminis de devolució. En concret, s'adreça a majors de 45 anys, llars monoparentals, immigrants i

dones. La seva finalitat és fomentar l'autoocupació i la inserció sociolaboral dels beneficiaris.

Actualment, hi ha 33 entitats financeres adherides a la Línia de Microcrèdits i 34 institucions d'assistència social que col·laboren en la seva tramitació. L'import màxim del préstec o *leasing* és de 25.000 euros i pot finançar fins al 95% del cost total del projecte. El termini d'amortització és de tres o cinc anys, el tipus d'interès és del 5,5% fix anual i no es cobren ni comissió d'obertura ni d'estudi ni de disponibilitat.

3.2.6 Fundació Internacional de la Dona Emprenedora

<http://www.fidem.net>

Una de les entitats pioneres a introduir els microcrèdits a Espanya ha estat FIDEM, Fundació Internacional de la Dona Emprenedora.

L'any 1999, FIDEM va crear el primer microcrèdit amb la Generalitat de Catalunya i l'Institut Català de Finances. L'any 2000 va iniciar un altre amb la Generalitat i La Caixa, i en el 2001 va proposar la idea a l'Institut Català de la Dona, DGPYME i La Caixa. Aquesta tercera iniciativa de 2001 va donar com a resultat la creació del Programa de Microcrèdits per a Emprenedores i Empresàries, una de les iniciatives del sector més consolidades en el nostre país.

El projecte compta avui amb diverses entitats col·laboradores –Fundació La Caixa i les organitzacions empresarials per a dones OMEGA, FEMENP, UATAE i WWB–. El programa es dirigeix exclusivament a dones que inicien la seva activitat o l'hagin iniciat en un període inferior a un any.

4. APROXIMACIÓ A LES INVERSIONS SOCIALMENT RESPONSABLES

4.1 Origen: la inversió ètica

Paral·lelament a l'aparició d'institucions bancàries ètiques i socials, també van anar sorgint productes d'inversió ètica, que actualment han derivat cap a les inversions socialment responsables (ISR). Es tracta de productes d'inversió en els mercats financers, que pre-seleccionen els valors financers on s'inverteix a partir de criteris de valoració del comportament de les empreses.

Les inversions ètiques són la primera generació, quan els fons d'inversió exclouen empreses pel fet de produir productes concrets, per exemple, la indústria militar, la indústria de l'energia nuclear, la indústria de l'alcohol, del tabac... Posteriorment, algunes d'aquestes inversions ètiques han derivat cap a les inversions socialment responsables, que no exclouen de la cartera sinó que seleccionen aquelles empreses, sense analitzar el que produeixen, a partir de les seves polítiques socials i mediambientals sobre la base de criteris establerts per determinades entitats de qualificació. Per exemple, l'índex financer Dow Jones Sustainability Index, un índex de sostenibilitat que analitza totes les empreses per sector puntuant-les a partir de les seves polítiques de responsabilitat ambiental, sostenibilitat i responsabilitat social. Incorpora tots els sectors, no exclou.

L'origen modern de les inversions ètiques el trobem en la dècada de 1960 en l'àmbit anglosaxó –primer als Estats Units i després al Regne Unit–. Un dels primers moments de la presa de consciència de les inversions ètiques tingué lloc als Estats Units entre els col·lectius socials que es van oposar a la participació nord-americana en la guerra de Vietnam. Paral·lelament a les manifestacions públiques, es va divulgar que una part important de les inversions de certs grups opositors s'havien dirigit a empreses nord-americanes que venien armes al govern per mantenir la guerra. Altres contradiccions en l'àmbit financer

que aparegueren en aquells moments en l'opinió pública fou el fet que algunes de les principals associacions mèdiques s'adonaren que posseïen títols d'empreses de tabac. Molts grups socials i religiosos dels Estats Units van començar a adonar-se de les contradiccions que representaven les seves inversions amb els seus valors col·lectius. Mentre es lluitava al carrer per la pau, el seus estalvis estaven finançant empreses vinculades a la guerra. L'any 1970 es va crear el primer fons d'inversió socialment responsable o ètic, el *Pax World Fund*, encara avui en actiu. Aquest fou el pioner dels més de 300 fons d'inversió que hi ha avui als Estats Units.

El mateix va succeir al Regne Unit una dècada més tard. En aquest país, el moviment de les inversions ètiques es va catalitzar al voltant de l'oposició a l'apartheid a Sud-àfrica. Els moviments antiapartheid van denunciar com, malgrat l'embargament decretat per Nacions Unides i seguit pel govern britànic, els grans bancs del seu país seguien invertint en aquell país, on obtenien grans beneficis. El segon pas va consistir a implicar les principals esglésies britàniques, que van adonar-se que eren accionistes importants d'aquests bancs. Així es va generar un debat intern i social important, que va portar aquestes esglésies a excloure de les seves inversions els bancs que mantenien les inversions a Sud-àfrica.

Moltes d'aquestes contradiccions es van convertir en l'origen del moviment de les inversions ètiques i socialment responsables. A partir d'aquell moment moltes institucions privades – religioses o socials – començaren a utilitzar la preselecció dels valors invertibles a partir de valors ètics i socials. Aquest és l'origen del principal instrument en el mercat de valors per implementar la preselecció de la cartera d'inversions, els fons d'inversió ètics i amb responsabilitat social. Tant l'església catòlica com les esglésies protestants, que ja havien practicat aquests criteris, van tornar a recuperar

aquests valors en l'àmbit financer. Aquests productes, però, es van oferir també al gran públic. Avui, els fons d'inversió ètics i amb responsabilitat social són uns productes amb volums molt significatius.

Al Regne Unit, el primer fons d'inversió socialment responsable o ètic es va crear l'any 1984, l'*Stewardship Fund*, i encara és actiu.

A l'Estat espanyol, els primers fons d'inversió socialment responsables o ètics es van crear l'any 1999 en un moment d'ebullició de la ISR. Avui, la majoria de bancs convencionals ofereixen algun d'aquests productes d'inversió i, per tant, en el nostre país, la ISR no està identificada amb la banca ètica.

4.2 La inversió socialment responsable i la banca ètica

Actualment, podem trobar mecanismes d'inversió socialment responsable oferts per la banca ètica, com Triodos Bank o Banca Popolare Ètica, entre d'altres. Però la majoria de fons d'inversió i pensions socialment responsables que trobem als mercats financers estan oferts per gestors de fons o bancs convencionals, que s'han afegit a la moda de les inversions socialment responsables. Per tant, avui, parlar d'ISR no és igual que parlar de banca ètica, sí que podem considerar que la banca ètica podria arribar a tenir en les ISR uns instruments potencialment adequats quan es pretén invertir en els mercats de valors. No obstant això, sovint, la mateixa banca ètica considera que, actualment, la ISR inverteix en mercats financers especulatiu i que en la majoria de casos els instruments habituals de la ISR, fons d'inversió i de pensions, es diferencien molt poc de la resta.

L'United Kingdom Social Investment Forum¹⁶ defineix la inversió ètica i socialment responsable com la combinació

de les objectius financers dels inversors en les seves operacions als mercats financers amb els seus principis socials, com la justícia social, el desenvolupament econòmic, la pau i el medi ambient.

Les inversions socialment responsables s'estableixen a partir d'instruments d'inversió col·lectiva que inverteixen en els mercats financers i en valors en borsa. Per poder aplicar als mercats financers la inversió socialment responsable s'estableix una preselecció del catàleg de valor invertibles a partir de criteris d'inversió ètics, socials i ambientals.

La ISR s'enfoca cap als mercats de valors, mentre que la banca ètica, en la seva vessant de finançament, capta estalvi d'inversors que prefereixen destinar els seus diners a donar suport financer a projectes socials, cooperatius o emprenedors fora dels mercats de valors.

Per aplicar les inversions ètiques en els mercats financers, els gestors de fons han desenvolupat metodologies de preselecció de les carteres d'inversions, analitzant des del punt de vista dels criteris èticsocials els comportaments de les empreses cotitzades en borsa. D'aquesta manera, l'anàlisi del comportament empresarial a partir de criteris socials permet elaborar una preselecció dels universos d'inversió adaptats als valors dels inversors.

Aquesta preselecció s'aplica a les institucions d'inversió col·lectiva (IIC) com els fons d'inversió i els fons de pensions. La gestió d'aquest instrument en els mercats financers acostuma a ser aplicada per equips professionals multidisciplinaris que agrupen gestors financers i tècnics que investiguen sobre la responsabilitat social de les empreses.

Malauradament, els valors en què inverteixen les IIC anomenades responsables són, en massa casos, coincidents amb la resta d'IIC, especialment quan els mercats són molt petits, com és el de l'Estat espanyol.

Tot i això, és convenient mantenir els ponts establerts entre els actors de les finances ètiques i els de la ISR, tant per potenciar ambdós mercats com per assolir més grans nivells de compromís amb els instruments d'ISR.

16. <www.uksif.org>

4.3 Característiques dels productes d'inversió socialment responsable

A fi d'aplicar les inversions ètiques i socialment responsables es parteix de tres premisses:

- Declaració de principis o valors eticosocials

En primer lloc, el futur inversor ha de saber quins són els principis ètics a partir dels quals vol dirigir la inversió. Aquests principis poden ser excloents o valoratius. Igual que en les inversions de la banca ètica, les inversions ètiques exclouen de la cartera d'inversions aquells sectors empresarials que elaboren productes o serveis de dubtós benestar social. Entre aquest sectors trobem les empreses d'armament, de tabac, d'alcohol, de pornografia, les empreses altament contaminants i les que utilitzen explotació laboral (sobretot treball infantil), entre d'altres.

Els principis valoratius avaluen les actituds socialment responsables de les empreses. Entre aquestes actituds trobem la gestió mediambiental, l'ús d'energies netes, l'atenció a les minories ètniques, la igualtat d'oportunitats per raó de gènere i l'aplicació de polítiques de conciliació de la vida familiar i la vida laboral, entre molts altres. És a dir, aquelles empreses que apliquen polítiques de responsabilitat social.

- Recerca sobre la responsabilitat social de les empreses

En segon lloc, per excloure o valorar les empreses en la cartera d'inversions, cal tenir prou coneixement de les actituds i els comportaments empresarials en què es pretén invertir. És el que s'anomena recerca sobre la ètica i la responsabilitat social de les empreses. A Europa i als Estats Units hi ha consultores especialitzades en aquest tipus de recerca, entre les quals destaquem: KLD¹⁷ a EUA, EIRIS¹⁸ al Regne Unit, Ethibel¹⁹ a Bèlgica i SiriGroup²⁰ a escala internacional.

- Aplicació dels resultats de la recerca en la preselecció del catàleg de valors invertibles

La recerca permet aplicar diferents metodologies d'avaluació de les empreses a partir del seu comportament empresarial. La preselecció negativa implica la selecció excloent de les empreses que tenen comportaments no responsables. La preselecció positiva implica la selecció positiva i valorativa de les empreses amb comportaments socialment responsables.

Per tal de mesurar i avaluar els comportaments dels valors financers s'han elaborat diferents índexs financers ètics, entre els quals destaquem el Dow Jones Sustainability Group Indexes²¹ (EUA), Domini Social Index²² i el Financial Times-Stock Exchange 4 Good²³. Tots ells volen mesurar la rendibilitat financera dels valors socialment responsables.²⁴

4.4 Estructura d'un fons d'inversió ètic i amb responsabilitat social

Un fons d'inversió ètic i amb responsabilitat social o un fons de pensions socialment responsable és un fons que introdueix, explícitament, criteris de preselecció en les actuacions empresarials a partir de valors ètics i amb responsabilitat social i ambiental. Per fer-ho, incorpora en la seva estructura

17. <www.kld.com>

18. <www.eiris.org>

19. <www.ethibel.org>

20. <www.sirigroup.org>

21. <www.sustainability-index.com>

22. <www.kld.com>

23. <www.ftse4good.com>

24. Per aprofundir en els índexs financers ètics, es pot consultar *Observatorio de los fondos de inversión éticos, ecológicos y solidarios en España. Año 2007*, IPES-ESADE, Barcelona, 2002.

aquells elements que permeten introduir els seus propis criteris en els processos de presa de decisions.

En aquest sentit, considerem que un fons d'inversió ètic i amb responsabilitat social inclou els elements següents:

- Política d'inversió ètica i amb responsabilitat social que defineix els criteris del fons.
- Preselecció del catàleg o univers de valors invertibles.
- Equips d'investigació sobre ètica i responsabilitat social de l'empresa, siguin equips interns de la gestora o bé centres d'investigació externs.
- Institució de control independent, que en molts casos s'anomena comissió ètica.
- Participis o inversors ètics.

No tots els fons d'inversió ètics i socialment responsables que existeixen a l'Estat espanyol han adoptat aquesta estructura bàsica. A molts els falta desenvolupar els mecanismes necessaris per establir la preselecció de la cartera.

4.5 Actores de la ISR

Com ja hem explicat, la inversió socialment responsable (ISR) està formada per instruments d'inversió col·lectiva que inverteixen en els mercats financers i en valors en borsa, incorporant criteris ètics, socials i ambientals, a més dels financers en la preselecció dels valors i les empreses incorporats en la cartera. Els principals protagonistes de la ISR són els gestors d'inversió i els bancs i les institucions financeres que ofereixen productes (fons d'inversió, fons de pensions, gestió de carteres privades...). Tanmateix, actualment, la majoria de fons ISR que existeixen a Europa i internacionalment estan oferts per gestors d'inversió i per bancs i institucions financeres convencionals, poc vinculats a la banca ètica.

Podem dir que, avui, ISR no és el mateix que banca ètica. Malgrat que aquesta ofereix també aquest tipus de pro-

ductes financers, el seu mercat natural no és el sector financer ni els mercats de valors, sinó el finançament de projectes socials.

Quan analitzem la ISR, a més dels gestors de fons i bancs i institucions financeres, també hi ha altres actors que cal tenir en compte:

4.5.1 Els inversors, individuals o col·lectius

Cada vegada hi ha més inversors conscients que volen incorporar criteris ètics i de responsabilitat en les seves inversions. Molts d'aquest inversors individuals opten per invertir en fons d'inversió que ofereixen els gestors de fons. D'altres s'agrupen en els fons de pensions i actuen a través dels representants sindicals dels treballadors d'empreses incidint en les polítiques d'inversió dels fons. Els sindicats són un dels actors importants de la ISR, sobretot des del punt de vista dels fons de pensions. En molts casos, han estat els representants sindicals els que han impulsat des de l'interior de les empreses que els fons de pensions corporatius adoptin criteris d'ISR. A l'Estat espanyol és un moviment incipient, però força emergent i important. Sindicats com CCOO i UGT estan treballant en aquest camp.

Activisme dels accionistes: accionistes actius

En els països anglo-saxons, sobretot als Estats Units, alguns inversors actuen com a "accionistes actius", impulsant polítiques de responsabilitat social en les empreses en què inverteixen. Els activistes actius estableixen tècniques de diàleg amb les empreses, sovint a través dels gestors de fons, que tracten directament amb les empreses on s'inverteix, sol·licitant que canviïn les seves polítiques. En altres ocasions, els accionistes actius presenten resolucions i propostes en les assemblees anuals d'accionistes de les empreses on inverteixen. Algunes ONG també actuen com a accionistes actius, com ara Greenpeace, Amnistia Internacional i Setem, entre d'altres. Aquesta, però, es una tècnica molt poc utilitzada a l'Estat espanyol.

4.5.2 Centres d'investigació en ISR: anàlisi del comportament empresarial

Per desenvolupar la ISR en els instruments d'inversió col·lectiva, s'han anat creant centres de recerca que analitzen el comportament empresarial a partir d'una important diversitat de criteris que sol·liciten els inversors socialment responsables. S'analitza el comportament empresarial tant des de diferents indicadors socials i mediambientals i es desenvolupen perfils de comportament de cada una de les empreses presents als mercats financers. Aquests centres de recerca ofereixen bases de dades amb perfils empresarials als gestors de fons o als inversors que els compren amb la intenció d'elaborar els catàlegs d'inversió socialment responsables.

És important recalcar que aquests centres de recerca vinculats a la ISR informen sobre el comportament de les empreses en què inverteixen els fons d'inversió i de pensions, però no fan recerca sobre els instruments de banca ètica.

4.5.3 Fòrums d'inversió socialment responsable

Arreu del planeta, sobretot als Estats Units, Europa i Àsia, hi ha diferents fòrums a l'entorn de la inversió socialment responsable, que s'anomenen SIF (Social Investment Forums).

Es tracta de xarxes que agrupen els diferents actors existents en la ISR, sobretot gestors financers, bancs i institucions financeres, i inversors institucionals. Destaquem el fòrum europeu, *Eurosif*; el fòrum asiàtic, *ASRIA*; el dels Estats Units, *USSIF*; el d'Austràlia, *Ethical Investment Association*, o el de Canadà, *Social Investment Forum Association*.

4.5.3.1 Eurosif

<http://www.eurosif.org/>

Eurosif (European Social Investment Forum) és la xarxa europea de fòrums d'inversió socialment responsables, que agrupa actualment els fòrums d'Alemanya, França, Itàlia, els Països Baixos i el Regne Unit. A més, també formen part d'*Eurosif*, com a membres individuals, institucions de gestió d'inversions, centres d'investigació sobre ISR, bancs i institucions financeres, ONG, universitats, etc. Aquesta xarxa fou

creada el 2001 pels fòrums nacionals d'ISR (Regne Unit, França, Alemanya, Països Baixos i Itàlia) i comptà amb un suport important per part de la Comissió Europea.

Eurosif té com a objectius:

- Crear una xarxa europea per promoure la ISR, que agrupa bàsicament gestors d'inversions, bancs i institucions financeres, centres d'investigació sobre ISR, ONG, fundacions i universitats.
- Potenciar la integració dels temes ètics, socials i mediambientals en els serveis financers europeus i en la gestió de fons d'inversió i fons de pensions.
- Proporcionar suport i facilitar el desenvolupament dels fòrums d'ISR nacionals.
- Establir projectes, investigacions i publicacions sobre la ISR en els diferents àmbits d'actuació: desenvolupament legislatiu, desenvolupament de polítiques públiques, desenvolupament de pràctiques financeres, etc.
- Establir mecanismes de transparència per facilitar el desenvolupament de la ISR i les pràctiques de govern corporatiu a Europa.
- Actuar com a lobby o organització de pressió davant la Comissió Europea per promoure la ISR a Europa.

Els membres d'*Eurosif* són: ABN Amro, ABP, Amnesty International, AXA IM, Bank Sarasin, BNP Paribas, A.M., CAAM, Caisse des Dépôts, Calvert, CM CIC, A.M., Deutsche A.M., Dexia, A.M., ECODES, ECPI, EIRIS, ESADE, EsF, Ethix, Ethos, F&C, FEE, Forética, Fortis Investment, FTSE, Generation, GES, GEXSI, Good Bankers, Henderson, HSBC, INRate, Insight Investment, KLD, Living Planet, LODH, Meeschaert AM, Mercer IC, Oddo Securities, Oikocredit, Pictet, Pioneer Investments, SAM, Schiffrin & Barroway, Schroders, SGAM, SiRi, SNS, A.M., Standard Life Investments, Triodos Bank, Trucost, UBS, Vigeo, VINIS, WestLB i WWF.

Eurosif publica la "SRI Fund Service" (http://www.eurosif.org/sri/sri_funds_service/access_sri_funds_service), que és una base de dades elaborada per Avanzi SRI Service (Itàlia)

a partir de la plataforma de dades financeres que rep del servei financer Morningstar. Aquesta bb.dd. és de lliure accés per a les dades bàsiques, però de pagament si es pretén obtenir més informació. Les dades bàsiques per a cada fons són:

- Nom del fons
- Gestora d'inversió
- Categoria de Morningstar
- Tipologia del fons d'inversió
- Any de llançament
- Actius
- Rendibilitat 3 anys
- Ratio de Sharpe
- Desviació estàndard
- Valors per sectors
- Valors per regions

Es tracta d'una base de dades amb tota la informació sobre els fons d'inversió socialment responsables que es comercialitzen a Europa. Hi ha més de 300 fons d'inversió. No incorpora altres productes de la banca ètica.

4.5.3.2 UK Social Investment Forum

<http://www.uksif.org/uksif>

És el fòrum de la inversió socialment responsable al Regne Unit. Va ser creat l'any 1991 amb la finalitat d'aconseguir la cooperació d'importants activistes especialitzats en inversions socialment responsables, i se centra en els fons de pensions. És el fòrum pioner, juntament amb el dels Estats Units. La seva tasca ha estat fonamental per desenvolupar la ISR al Regne Unit. Actua com a xarxa de treball entre els gestors de fons i els centres de recerca. Però, a més, ha adoptat un important paper de lobby davant el govern britànic. Arran d'aquesta funció, UKSIF va aconseguir que el Parlament aprovés la proposta del ministre de Pensions, llavors John Denham, de revisar la llei de pensions per incorporar-hi criteris de transparència que afavorissin la ISR en l'àmbit dels fons de

pensions. La reforma de la llei de 3 de juliol del 2000 obliga els fons de pensions a considerar formalment si desenvolupen polítiques amb fins socials, ètics i ambientals. A partir de 2001, any en què va entrar en vigor la llei, tots els fons de pensions al Regne Unit han d'informar, en la memòria anual que presenten a la Comissió Reguladora del Mercat, si incorporen criteris socials, ètics o ambientals en la preselecció de la cartera. Aquest element de transparència ha fet augmentar considerablement la ISR en aquest país per mitjà dels fons de pensions.

En la seva pàgina web, també es pot trobar informació sobre els seus membres i tots els fons d'inversió socialment responsables que es comercialitzen i gestionen al Regne Unit.

4.5.3.3 Forum pour l'investissement responsable

<http://www.frenchsif.org/fr/>

El fòrum per la ISR (Frenchsif) va ser creat a França el 2001. És un dels membres més actius d'Eurosif. Agrupa gestors de fons, analistes financers, consultors, acadèmics, inversors i persones individuals a l'entorn de la promoció a França de la ISR. El primer fons per a la inversió socialment responsable es va crear el 1994. Publica informes anuals sobre la ISR, actua com a grup de pressió davant el govern per afavorir la legislació a favor de la ISR i estableix grups de treball entre els membres.

4.5.3.4 Fòrum de la ISR a l'Estat espanyol

<http://www.spainsif.es>

El mes de maig de 2008 es va presentar en públic el fòrum de la ISR a l'Estat espanyol. Neix amb la voluntat de ser un lloc de trobada de la comunitat financera, gestors de fons i plans de pensions, agències de rating, etc., juntament amb entitats del tercer sector vinculades a la inversió responsable.

Aquest fòrum té tres eixos d'actuació:

- Les relacions institucionals i la interlocució amb l'Administració i els reguladors com a element dinamitzador per al desenvolupament de la ISR a l'Estat.
- La generació de coneixement i demanda d'aquests productes tant a escala particular com institucional.

- La creació de serveis per als seus socis.

L'objectiu és reduir la distància existent entre l'Estat espanyol i la resta d'Europa en matèria d'ISR.

4.5.3.5 US Social Investment Forum

<http://www.socialinvest.org/>

És el fòrum de la inversió socialment responsable als Estats Units. Es tracta d'una associació no lucrativa dedicada a promoure la responsabilitat social en les inversions. Amb seu als Estats Units, està integrada per unes 700 institucions i empreses que desenvolupen les seves activitats i inversions en aquest camp, incloent-hi gestors d'inversió, analistes i assessors financers, bancs i institucions financeres, fundacions i institucions d'inversió col·lectiva. El Fòrum proporciona oportunitats d'investigació, anàlisi i establiment de xarxes, programes educatius, visibilitat en els mitjans de difusió, informació als accionistes, i programes per promoure les inversions de la comunitat als Estats Units i a l'estranger. El seu objectiu és fomentar el concepte, la pràctica i l'increment de les inversions socialment i ecològicament responsables. Això s'aconsegueix per mitjà dels tres elements fonamentals de les inversions socialment responsables: examen de la cartera d'inversions, defensa dels accionistes i inversions de la comunitat.

Cal destacar que USSIF té com a principal objectiu desenvolupar informes de recerca bianuals sobre la ISR als Estats Units i donar premis a la recerca sobre ISR. En aquest sentit, és una entitat de referència.

Ussif ofereix dues bases de dades en línia:

- Una primera base de dades amb informació detallada sobre els fons d'inversió socialment responsables que es comercialitzen i es gestionen als Estats Units. Es pot trobar tota la informació financera bàsica sobre el comportament dels fons i sobre l'activitat, com per exemple activisme dels accionistes. És una base de dades molt completa. <http://www.socialinvest.org/areas/sriguide/mfpc.cfm>
- Una segona base de dades, que és un directori de SRI Services. <http://www.socialinvest.org/areas/sriguide/directory/>

Es pot trobar informació sobre productes i serveis financers vinculats a la ISR: gestors de fons, bancs i institucions financeres que ofereixen productes i serveis, consultors, analistes...

4.5.3.6 Forum per la finanza sostenibile

<http://www.finanzasostenibile.it/>

El Forum per la Finança Sostenible (FFS) és una organització sense ànim de lucre que es va crear a l'octubre del 2001, que té com a missió promoure el desenvolupament d'una cultura i unes pràctiques de responsabilitat social en la inversió financera a Itàlia. Per complir aquesta missió, FFS contribueix a la investigació i la difusió del coneixement, promou la divulgació i la conscienciació, difon les bones pràctiques i fa proposicions innovadores als qui presten serveis financers, als clients i als qui tenen el poder de decidir, i a més promou el diàleg entre els diferents actors.

El FFS és membre d'Eurosif i reuneix federacions com ABI (banca), ANIA (assegurances) i Federcasse (banca cooperativa); empreses privades com Banca Intesa, Monti dei Paschi di Siena, San Paolo IMI, Unicredito i Inipol; societats d'investigació i avaluació ISR com Avanzi/Siri, E-Capital Partners i SAM; associacions civils com CittadinanzAttiva, WWF Itàlia i Sodalitas, i sindicats (CISL).

El seu camp d'acció comprèn:

- inversió socialment responsable
- els serveis i productes per a clients institucionals i privats risc mediambiental i financer
- accés al crèdit i serveis financers bàsics
- elaboració de reports, així com gestió social i ambiental per a bancs i proveïdors de serveis financers.

FFS fa estudis sobre temes relacionats amb la inclusió financera com el microcrèdit i les finances locals. A més, dos dels seus membres (Monti dei Paschi di Siena i San Paolo IMI) van establir col·laboracions en l'àmbit del microcrèdit amb associacions civils i fundacions que atorguen préstecs, mentre que un altre (Unicredito) va proporcionar fons per a una iniciativa a Milà.

Actualment, FFS treballa en diferents projectes: finances, globalització i sostenibilitat (directrius per a institucions financeres italianes), institucionalització dels criteris d'inversió socialment responsable (ISR, eines per a fons de pensions i fundacions, en coordinació amb Eurosif), formacions financeres per a inversors privats (en col·laboració amb la Fundació Citigroup) i estudi de rendibilitat per a un fons de microfinances.

4.5.3.7 ISR-Info

<http://www.isr-info.com/>

És una pàgina web francesa creada l'any 2003 que analitza el desenvolupament dels fons d'inversió socialment responsable a França. Publiquen un *newsletter* que pot ser consultat per subscripció. I ofereixen mensualment una actualització de l'estat del mercats de fons d'inversió ISR a França.

4.6 Gestors d'inversions

En aquest apartat hi trobareu alguns dels gestors d'inversió més interessants que comercialitzen fons d'inversió socialment responsables. No es tracta d'institucions de banca ètica, sinó de gestors d'inversions socialment responsables, que tampoc no formen part d'institucions financeres i bancs convencionals, sinó que han estat creats específicament per desenvolupar productes d'ISR.

4.6.1 Sustainable Asset Management (SAM)

<http://www.sam-group.com/html/main.cfm>

SAM és una agència de *rating* amb seu a Suïssa, encarregada d'estudiar la inclusió d'empreses en els grups d'índexs de sostenibilitat: *Dow Jones Sustainability Index*. La seva metodologia es basa a avaluar les empreses a partir de diferents fonts d'informació sobre el seu funcionament i les seves capacitats per gestionar tres dimensions, l'econòmica, l'ambiental i la social. Per a cada *stakeholder* s'analitza la política de transparència informativa i de comunicació de la companyia i, tot seguit, les polítiques formals implantades per

aquesta en cada un dels àmbits considerats, els sistemes de gestió implantats per desenvolupar i executar aquestes polítiques, les dades de mesura clau o indicadors, l'existència de controvèrsies i les principals fortaleses i debilitats de cara als diferents *stakeholders*, pràctiques que estan per sobre o per sota del que és considera habitual en el mercat. En resum, es valoren com a elements la Responsabilitat Social de l'Empresa, a més de les dades bàsiques d'una companyia, les comunicacions públiques, les polítiques, els sistemes de gestió i els indicadors clau de la relació amb els *stakeholders*. I a partir d'aquesta recerca elaboren un *rating* sobre el comportament empresarial per sector, incorporant les millors empreses de cada un. No exclouen cap sector ni fan inversió ètica.

Paral·lelament, SAM fa estudis molt interessants sobre empreses de noves tecnologies i finances, canvi climàtic, energies renovables...

També és una gestora de fons ISR, que destaca per ser pionera en fons d'inversió en empreses d'energies renovables, canvi climàtic i pioneres en noves tecnologies. Un dels seus fons d'inversió més importants inverteix en empreses que treballen en la tecnologia de l'aigua. La seva cartera està formada per empreses pioneres presents en els mercats financers.

4.6.2 KLD Research & Analytics

<http://www.kld.com/>

És una gestora d'inversió alternativa fundada l'any 1989 als Estats Units per tres dels pioners en la ISR al món: Kinder, Lidenberg i Domini. Es tracta d'una gestora d'inversió que efectua la seva activitat exclusivament en el camp de les inversions socialment responsables. En els seus fons d'inversió es preseleccionen les empreses basant-se en criteris positius i negatius (*screening*) i impulsant l'activisme dels accionistes. Ofereixen als seus clients informació àmplia i personalitzada d'acord amb els criteris seleccionats, i participen activament en les decisions de les empreses, negociant directament amb elles per tal d'influir en el seu comportament.

KLD no es limita únicament a informar i analitzar empreses, sinó que pren part activa en els mercats, tal com mostra la creació, el 1990, del Domini 400 Social Index. KLD gestiona, basant-se en aquest index financer, dos fons d'inversió socialment responsables: el Domini Social Equity Fund i el Domini Social Bond Fund.

4.7 Inversors actius

En aquesta apartat recollim algunes de les iniciatives més importants d'inversors que actuen davant de les empreses, en les assemblees d'accionistes, per canviar el comportament empresarial. És el que s'anomena, en el marc de la ISR, inversors actius.

4.7.1 The Interfaith Center on Corporate Responsibility

<http://www.iccr.org/>

*Organització líder a impulsar l'activisme i coordinar el suport de les decisions socialment responsables per part de diferents inversors. Està formada tant per organitzacions religioses com laiques, que busquen objectius socials. ICCR proveeix assistència i assessorament i publica *The ICCR Proxy Resolution 'Book'*; el text del qual arreplega totes les decisions adoptades als Estats Units. Mantenen una base de dades *on line*; que informa tant de les decisions adoptades, com d'aquelles resolucions que seran votades pròximament per cada empresa, invitant a participar i donar suport aquelles que poguessin afectar el camp d'actuació social i mediambiental.*

4.7.2 CERES

<http://www.ceres.org/ceres/>

CERES (Coalició per a l'Economia Ambientament Responsable) es va fundar el 1989 per part de diverses empreses dels Estats Units, fundacions i grups ambientals a fi d'estandarditzar els informes ambientals. És una xarxa d'inversors socialment responsables als Estats Units agrupats per impulsar polítiques de responsabilitat social a les empreses, tant en l'àmbit mediam-

biental com social. Les empreses participants han d'adoptar els 10 principis de CERES pel que fa a les orientacions i processos de l'empresa, i estan obligades a informar anualment sobre les activitats ambientals a través d'un formulari, que és considerat com un informe ambiental.

Els Principis CERES (abans anomenats Principis Valdez) són un codi corporatiu de model de conducta mediambiental creat per la Coalició per a Economies Mediambientament Responsables. CERES és una coalició de fons d'inversió, organitzacions mediambientals i grups d'interès públic relacionats amb negocis amb seu als Estats Units.

L'any 1997, la Coalició per a l'Economia Ambientament Responsable va fundar la Global Reporting Initiative (GRI) amb l'objectiu de desenvolupar orientacions generals aplicables als informes de sostenibilitat de les empreses. GRI va obtenir el suport del programa de Nacions Unides per al Medi Ambient i es considera un projecte internacional bàsic com a model per establir memòries de sostenibilitat per a les empreses. Es concedeix molta importància al fet que el procés sigui integrat i transparent, i involucri tants grups com sigui possible. El 2003 es van publicar unes primeres "linies directrius" que proporcionen instruccions sobre com preparar informes de sostenibilitat i proposa una extensa col·lecció de dades econòmiques, ambientals i socials clau. Les terceres s'han publicat el 2007.

4.8 Centres de recerca d'ISR: anàlisi del comportament socialment responsable de les empreses

L'objectiu d'aquests centres és ser analistes en ISR. Es tracta de centres de serveis per a gestors de fons que analitzen el comportament social i ambiental de les empreses a partir d'indicadors de responsabilitat social i ambiental. Amb aquesta informació elaboren bases de dades sobre empreses. Aquestes bases de dades les venen a gestors de fons i inversors per tal que disposin d'informació extrafinancera sobre el comportament empresarial.

4.8.1 Siri Company

<http://www.siricompany.com/index.shtml>

És una organització-xarxa internacional fundada a l'any 2000. Està integrada per 14 organitzacions de 10 països, dedicades a analitzar el comportament de les empreses a partir de valors socials i ambientals amb l'objectiu de promoure la inversió socialment responsable a tot el món. Proporciona una àmplia gamma de productes i serveis sobre el comportament de les empreses, basats en una metodologia pròpia d'anàlisi i assessorament a professionals del món de la inversió (gestors de fons). Els gestors poden rebre informació del comportament de les empreses d'arreu del planeta a partir d'uns indicadors comuns. Per tant, poden comprar informació a la xarxa que els ofereix anàlisis del comportament de les empreses en diferents àrees geogràfiques.

El representant de Siri Group a Espanya és AIS (Analistas Internacionales en Sostenibilidad, SA), una organització impulsada per Triodos Bank (Espanya) i la Fundación Ecología y Desarrollo. Estan a càrrec de la investigació de les empreses del mercat financer espanyol per a tota la xarxa.

Membres de la xarxa:

- Analistas Internacionales en Sostenibilidad SA, (Espanya)
<http://www.ais.com.es>
- Centre Info SA (Suïssa)
<http://www.centreinfo.ch>
- Dutch Sustainability Research BV (Països Baixos)
<http://www.dsresearch.nl>
- GES Investment Services AB, (Suècia)
<http://www.ges-invest.com>
- KAYEMA investment research & analysis (Israel)
<http://www.kayema.com>
- KLD Research & Analytics, Inc. (Estats Units)
<http://www.kld.com>
- Jantzi Research Inc. (Canadà)
<http://www.jantziresearch.com>
- Pensions & Investment Research Consultants Ltd.

(Regne Unit)

<http://www.pirc.co.uk>

- Scoris GmbH (Alemanya)

<http://www.scoris.de>

- SIRIS - Sustainable Investment Research Institute P/L, (Austràlia)

www.siris.com.au

La metodologia del Siri Company es basa en l'anàlisi del nivell de transparència, a més de les polítiques i sistemes de gestió socials i ambientals aplicats per les empreses en relació amb els seus principals grups d'interès afectats per la seva activitat. El criteri de selecció d'empreses es fixa d'acord amb la seva capitalització i la demanda dels clients. L'univers de cobertura és el més estès entre les gestores, que correspon a les empreses de l'índex financer MSCI World.

S'examinen set àrees d'anàlisi (ètica empresarial, comunitat, govern corporatiu, clients, empleats, medi ambient i proveïdors) amb quatre nivells de profunditat (transparència i reporting, estratègia i polítiques; sistemes de gestió; resultats i mesurament), per mitjà de més de 150 indicadors. En l'anàlisi es ponderen els indicadors segons la seva rellevància sectorial per contribuir a la generació de valor de les empreses. La informació en les set àrees d'anàlisi dins de l'àrea social, mediambiental i de govern corporatiu es pot obtenir i comparar en totes les empreses amb independència d'àrea geogràfica, sector o àrea de negoci.

L'anàlisi és estàndard i transparent, de tal forma que els gestors tenen accés a les puntuacions obtingudes per les empreses, així com a les ponderacions per àrea analitzada, poden fins i tot parametritzar un algoritme propi sobre la base dels indicadors analitzats amb la metodologia de SiRi Company d'actuació de l'empresa en termes socials i mediambientals.

4.8.2 Vigeo Internacional

<http://www.vigeo.com/csr-rating-agency/index.php?site.php?rub=4&lang=fr>

Vigeo és una xarxa de centres de recerca en ISR: Vigeo França, Avanzi-Vigeo Itàlia i Ethibel-Vigeo Bèlgica, que s'han convertit en els darrers anys en un centre líder en la recerca sobre comportaments empresarials per als gestors de fons ISR. Vigeo, a més, fa auditories de responsabilitat social per a empreses i organitzacions.

El grup Vigeo analitza més de 1.500 empreses d'arreu del planeta en 6 àrees d'actuació: drets humans, recursos humans, medi ambient, comportament empresarial, govern corporatiu i inversió en la comunitat.

La seva investigació està dirigida a inversors i gestors de fons ISR. A través dels seus *ratings* es pot:

- 1 Avaluar el compromís de les empreses en polítiques i pràctiques de RSE i desenvolupament sostenible.
- 2 Identificar els riscos socials, mediambientals i financers en els quals pot incórrer l'empresa.
- 3 Analitzar la gestió de l'empresa.

Vigeo, a més, publica informes sobre ISR i RSE. També es pot accedir des de la seva pàgina web al servei d'Avanzi: SRI Funds Service; http://www.avanzi-sri.org/eng/index_en.htm

S'hi pot trobar informació sobre els diferents fons d'inversió ISR comercialitzats a Europa.

4.8.3 Avanzi SRI Research Italia

<http://www.avanzi-sri.org>

Avanzi SRI Research és un centre de recerca amb seu a Itàlia especialitzat a oferir serveis per a aquells gestors de fons que inverteixen en fons d'inversió socialment responsables. Forma part de dues xarxes internacionals: Siri Company i Vigeo Internacional.

Avanzi ofereix serveis a gestors de fons, empreses, ONG i mitjans de comunicació sobre el comportament socialment responsable de les empreses, i ofereix els índexs financers de responsabilitat social "Avanzi SRI Indexes".

SRI Funds Service

http://www.avanzi-sri.org/eng/index_en.htm

D'ençà de 1999, Avanzi SRI Research ha recopilat informació sobre els fons d'inversió socialment responsables europeus, amb l'objectiu d'elaborar per a SRI Company l'informe anual sobre *Green, social and ethical funds in Europe*.

La base de dades s'elabora a partir de la base de l'agència financera Morningstar. Actualment recopila informació sobre més de 300 fons d'inversió socialment responsables. Es pot consultar en línia a la xarxa.

Es tracta d'una base de dades d'accés lliure en els serveis bàsics i d'accés de pagament i registre per als serveis ampliat. Els serveis bàsics s'ofereixen també mitjançant la pàgina web d'Eurosif i s'hi pot trobar la informació bàsica sobre els fons.

Les dades que s'ofereixen de forma bàsica per a cada fons són:

- Nom
- Gestora d'inversió
- Categoria de Morningstar
- Tipologia
- Any de llançament
- Actius
- Rendibilitat 3 anys
- Ràtio de Sharpe
- Desviació estàndard
- Valors per sectors
- Valors per regions

Es tracta d'una base de dades amb tota la informació sobre els fons d'inversió socialment responsables que es comercialitzen a Europa, dels quals hi ha més de 300. No incorpora altres productes de la banca ètica.

4.8.4 Ethibel

<http://www.ethibel.org/>

És un centre d'anàlisi en ISR amb seu a Bèlgica, que proveeix informació als gestors de fons, o inversors sobre el comportament de les empreses. Ethibel avalua a partir de criteris de sos-

tenibilitat si les empreses adopten polítiques de responsabilitat social.

La investigació de cada empresa es divideix en 5 àrees d'anàlisi:

- Informació general de l'empresa;
- Política social interna (condicions laborals, igualtat d'oportunitats, política de salut i seguretat laboral, negociació col·lectiva, participació dels treballadors);
- Política mediambiental;
- Política social externa (drets humans en tercers països, desenvolupament sostenible, *stakeholders*..);
- Política econòmica (clients, inversors, subcontractes, *stakeholders*).

De forma estricta, no s'apliquen criteris negatius, encara que es tenen en compte sectors com la producció d'energia nuclear, la producció i venda d'armament, l'experimentació en animals i l'enginyeria genètica.

ETHIBEL és un centre de recerca sobre el comportament empresarial reconegut i pioner. Ha desenvolupat una metodologia pròpia sobre l'anàlisi del comportament empresarial. Tanmateix, com succeeix amb els centres que fan aquest tipus de recerca, estan molt enfocats a vendre els seus serveis als gestors d'inversió i a inversors en general que volen invertir en valors financers. És un dels centres de recerca sobre comportament empresarial que més vincles ha mantingut amb la banca ètica.

4.8.5 Eiris

<http://www.eiris.org/>

The Ethical Investment Research Service (EIRIS) és una organització creada al Regne Unit l'any 1983, amb el suport de diverses esglésies i organitzacions socials, les quals disposaven de fons d'inversió i capital per invertir en els mercats financers, però necessitaven una institució que els oferís informació pertinent sobre el comportament empresarial a fi de seleccionar les empreses que complien determinats principis ètics, coherents amb les seves conviccions.

L'origen concret de la seva creació fou la campanya contra el règim d'apartheid a Sud-àfrica, que va ser molt important al Regne Unit. A partir d'aquesta idea, es van desenvolupar indicadors relacionats amb els criteris negatius d'exclusió ètica: excloure la indústria d'armament, l'energia nuclear o la indústria del tabac, encara que també s'han dut a terme elements d'activitat més positius, com poden ser el medi ambient, temes socials, relacions laborals o cadenes d'abastiment. L'anàlisi d'aquestes accions proporciona una visió dels factors que els inversors estan demanant i serveix per obtenir una visió de les tendències i preferències dels clients i els futurs inversors.

Actualment, EIRIS és una entitat independent que elabora informació del comportament socialment responsable de nombroses empreses segons una multiplicitat de criteris positius i negatius sobre els quals investiga. Aquesta informació la subministra a organitzacions, gestores de fons i inversors que estiguin interessats a invertir d'acord amb aquest criteris. També revisa les carteres dels seus clients per veure si compleixen amb el seu concepte d'ètica. Per tot plegat, EIRIS és un dels centres de recerca sobre el comportament empresarial més importants a Europa.

Aquesta organització, associada amb FTSE, va crear l'any 2001 l'índex financer *FTSE 4 Good Index*, un índex borsari del mercat de valors de Londres que agrupa les empreses amb pràctiques socialment responsables, i els seus criteris estan alineats amb el GRI i el Global Compact. EIRIS manté una total independència, per això ni ofereix ni participa en cap producte financer.

L'anàlisi a les empreses es duu a terme a partir d'aproximadament 40 criteris entre els quals hi ha la producció d'armes, la igualtat d'oportunitats, el comportament mediambiental, la producció de tabac, les relacions sociolaborals, etc. Tots aquests criteris s'adapten a les exigències dels inversors i canvien amb el temps. Les dades són obtingudes a través d'un qüestionari que es remet a les empreses i són verificades després amb informació externa.

A partir d'això, EIRIS pot analitzar les carteres dels inversors (els seus clients) i oferir una àmplia llista sobre les

empreses que compleixen els criteris ètics. Els clients d'EIRIS són inversors particulars, però sobretot inversors institucionals com gestors o fons d'inversió.

Respecte als ingressos financers d'aquesta organització, el 80% prové dels serveis oferts als gestors de fons i inversors, mentre que el 20% restant es recapta amb la publicació de llibres, revistes o guies sobre fons ètics.

Eiris és un dels centres de recerca que més utilitzen els gestors de fons ISR a l'Estat espanyol per comprar informació sobre el comportament socialment responsable de les empreses. A l'Estat espanyol, la Fundación Ecología y Desarrollo és l'encarregada de dur a terme la recerca sobre les empreses a Espanya per a Eiris. Els qui venen la base de dades a Espanya són Economistas sin Fronteras.

4.8.6 Oekom Research -Alemanya

<http://www.oekom.de/>

Oekom és una agència alemanya independent de qualificació, que proporciona informació sobre el comportament ambiental i social de les empreses.

Es tracta d'un centre de recerca sobre el comportament empresarial que ven els seus serveis a gestors de fons, i que està especialitzat en l'àmbit de desenvolupament sostenible.

Elaborat per l'Observatori de les Finances Ètiques amb la col·laboració de la Laura Albareda i la María Rosario Balaguer.

Bibliografia

- ALBAREDA, L. (1999): *Estudio de las necesidades de financiación de la economía social dins el marc del projecte Mecfin*, mecanismes de finançament de l'economia social finançat per la DGV de la Comissió Europea. Estudi inèdit.
- ALBAREDA, L. (2000): *Els Fons d'inversió ètics i amb responsabilitat social. El cas del Regne Unit i Estats Units: Anàlisi comparativa*, Barcelona. Estudi inèdit. Amb el suport del Premis Fundació Caixa de Sabadell 1999.
- ALBAREDA, L. (2001): *Observatorio de los fondos de inversión éticos, ecológicos y solidarios en España, Año 2000*, Barcelona, IPES-ESADE.
- ALBAREDA, L.; BALAGUER, M.R.; ARENAS, D. (2008): *Observatorio 2008 de la Inversión Socialmente Responsable*, Barcelona, ESADE.
- ALSINA, O. i SUNYER, R. (1998): *Informe sobre la Banca Ètica a Europa*, Col·lecció Finestra Oberta, núm. 6, Barcelona, Fundació Jaume Bofill.
- ALSINA, O. (2001): *Productes financers ètics i solidaris. Els casos d'Anglaterra i França*, Barcelona, FETS.
- ALSINA, O. (ed.) (2001): *La Banca Ètica, Molt més que diners*, Barcelona, FETS.
- BALAGUER, M.R. (2006): *La Inversión Socialmente Responsable: Tres Ensayos*, tesi doctoral, Universitat Jaume I, Castelló.
- DEL RIO, N. (2003): *Rescata tu dinero, finanzas solidarias y transformación social*, Ed. Talasa
- DOMINI, A. (2001): *Socially Responsible Investing. Making a Difference and making money*, Chicago, Dearborn Trade.
- LOZANO, J. (1997): *Ètica i empresa*. Ed. Proa, Barcelona.
- SASIA, P.M.; DE LA CRUZ, C. (2008): *Banca Ètica y Ciudadanía*, Ed. Trotta.
- SASIA, P.M. (2004): *La empresa a contracorriente. Cuestiones de ética empresarial*, Ed. Mensajero.
- VIÑUALES, V., PUEYO, R. (2002): *La inversión socialmente responsable*, Col. RSC, Zaragoza, Fundación Ecología y Desarrollo.
- YUNUS, M (1998): *Hacia un mundo sin pobreza*, Barcelona, Ed. Andrés Bello.

